

Poradnik praktyczny dla opiekunów

Procedura azylowa

Poradnik praktyczny dla opiekunów

Procedura azylowa

Październik 2023 r.

19 stycznia 2022 r. Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO) przekształcił się w Agencję Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA). Wszystkie odniesienia do EASO, produktów i organów EASO należy rozumieć jako odniesienia do EUAA.

Dokument ukończony we wrześniu 2023 r.

Ani Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), ani Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), ani żadna osoba działająca w imieniu EUAA/FRA nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zamieszczonych poniżej informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2025

PDF ISBN 978-92-9410-345-1 doi:10.2847/462781 BZ-03-23-315-PL-N

© Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA), 2025 i Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), 2025

Zdjęcie na okładce: Monkey Business, © AdobeStock

Kopiowanie dozwolone pod warunkiem podania źródła. W przypadku wykorzystania lub kopiowania elementów, które nie są własnością EUAA ani FRA, konieczne może być uzyskanie zgody bezpośrednio od właściwych podmiotów prawa autorskiego.

O tej serii

Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) i Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) wspólnie opracowały szereg poradników praktycznych dla opiekunów dzieci bez opieki, które wymagają ochrony międzynarodowej. Celem jest zapewnienie wsparcia opiekunom w wykonywaniu codziennych zadań i obowiązków podczas przeprowadzania procedury azylowej, w tym procedury przewidzianej w rozporządzeniu (UE) nr 604/2013 (rozporządzenie Dublin III) ⁽¹⁾ i tymczasowej ochrony. W ramach serii poradników praktycznych podejmuje się następujące zagadnienia:

- tymczasowa ochrona;
- wprowadzenie do problematyki ochrony międzynarodowej;
- procedura azylowa;
- procedury transgraniczne.

Te cztery poradniki wzajemnie się uzupełniają.

Po zapoznaniu się z tymi poradnikami praktycznymi opiekun będzie w stanie bardziej kompetentnie informować i skuteczniej wspierać dzieci w trakcie procedury, a tym samym pomagać im lepiej zrozumieć znaczenie podejmowanych kroków. Będzie to sprzyjać konstruktywnemu uczestnictwu dziecka i poprawi jego zdolność do podejmowania świadomych decyzji.

Odpowiednie funkcjonowanie systemów opieki ma zasadnicze znaczenie dla działania w najlepszym interesie dziecka i poszanowania praw dziecka. Opiekunowie odpowiadają za zagwarantowanie uwzględnienia wszelkich potrzeb prawnych, społecznych, medycznych i psychologicznych dziecka w ramach całej specjalnej procedury do momentu zapewnienia mu trwałego rozwiązania.

Podczas przygotowywania do sporządzenia tych praktycznych poradników EUAA i FRA prowadziły konsultacje z europejską siecią opieki w formie szybkiej oceny potrzeb, aby określić cele i tematykę publikacji.

Mając na uwadze potrzeby grupy docelowej serii, poradniki opracowano na podstawie podręcznika dotyczącego opieki wydanego przez FRA i Komisję Europejską ⁽²⁾; ponadto są one zgodne z treścią modułów szkoleniowych FRA dla opiekunów ⁽³⁾ oraz z programem szkoleń EUAA ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 604/2013](#) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180 z 29.6.2013).

⁽²⁾ FRA, Komisja Europejska, [Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej – Podręcznik służący wzmocnieniu systemów opieki w celu uwzględnienia szczególnych potrzeb dzieci będących ofiarami handlu ludźmi](#), 30 czerwca 2014 r.

⁽³⁾ Strona internetowa FRA poświęcona e-uczeniu się jest dostępna pod adresem: <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

⁽⁴⁾ Katalog szkoleń EUAA jest dostępny pod adresem: <https://euaa.europa.eu/publications/training-catalogue-20222023>.

Spis treści

Wykaz skrótów.....	5
Informacje o tym poradniku	6
1. Procedura azylowa a rola opiekuna.....	7
1.1. Na czym polega procedura azylowa?	7
1.2. Gwarancje w zakresie sprawiedliwej i skutecznej procedury	8
Rola opiekuna.....	9
2. Dostęp do procedury azylowej.....	14
2.1. Wystąpienie z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej	15
Rola opiekuna.....	16
2.2. Rejestracja wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej	17
Rola opiekuna.....	19
2.3. Złożenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.....	20
Rola opiekuna.....	21
2.4. Co się dzieje, jeżeli wiek dziecka jest kwestionowany?	23
Rola opiekuna.....	24
3. Prawo do godnego życia w trakcie procedury azylowej.....	25
3.1. Warunki przyjmowania	25
Rola opiekuna.....	27
3.2. Zatrzymywanie do celów imigracyjnych.....	28
Rola opiekuna.....	30
4. Etap rozpatrzenia	31
4.1. Etap rozpatrzenia wniosku pod względem dopuszczalności (nieobowiązkowy).....	31
Rola opiekuna.....	32
4.2. Przesłuchanie	33
Rola opiekuna.....	34
4.3. Proces decyzyjny i powiadomienie	37
Rola opiekuna.....	38
5. Odwołanie od decyzji odmownej.....	40
Rola opiekuna.....	41
6. Możliwe działania w przypadku nieoczekiwanego przebiegu zdarzeń.....	42
Załącznik 1. Zasoby dodatkowe.....	45
Spis rysunków	49

Wykaz skrótów

Skrót	Definicja
dyrektywa w sprawie procedur azylowych	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona)
dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (wersja przekształcona)
EUAA	Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu
FRA	Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej
Konwencja o prawach dziecka	Konwencja ONZ o prawach dziecka
państwa członkowskie	państwa członkowskie UE
UNHCR	Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców

Informacje o tym poradniku

W prawie UE przewidziano wyznaczenie przedstawiciela reprezentującego małoletniego bez opieki ubiegającego się o ochronę międzynarodową ⁽⁵⁾. Opiekunowie muszą być wykwalifikowani na tyle, by umiejętnie poruszać się w gąszczu przepisów i procedur regulujących sprawy azylowe lub migracyjne bądź inne kwestie, którymi będą musieli się ewentualnie zająć ⁽⁶⁾.

Niniejsza broszura ma na celu wsparcie wyznaczonych opiekunów dzieci w procedurze azylowej. Publikacja zawiera przegląd procedury azylowej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, gwarancji w procedurze azylowej i roli opiekuna na poszczególnych etapach procesu udzielania azylu. Dodatkowo jedną część poświęcono na omówienie kwestii, co należy zrobić w nieprzewidzianych sytuacjach lub w przypadku gdy wiek wnioskodawcy jest kwestionowany.

W poradniku tym w ramach przedstawiono praktyczne wskazówki dla opiekunów oraz dodatkowe materiały do czytania.

Zastrzeżenie prawne

Narzędzie to opracowano w czasie, w którym właściwe organy UE przeprowadzały reformę wspólnego europejskiego systemu azylowego. Instrumenty opracowane w ramach tej reformy były jednak dostępne jedynie w formie wniosków, a nie ostatecznych i przyjętych dokumentów prawnych. W związku z tym poradnik ten opracowano na podstawie instrumentów wspólnego europejskiego systemu azylowego, które obowiązywały prawnie w momencie jego opracowywania.

Informacje zawarte w niniejszym poradniku zostały zbadane, ocenione i przeanalizowane z najwyższą starannością. Dokument ten nie jest jednak wyczerpujący.

⁽⁵⁾ Art. 25 [dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE](#) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180, 29.6.2013) (dyrektywa w sprawie procedur azylowych).

⁽⁶⁾ Więcej informacji można znaleźć w publikacji: FRA, Komisja Europejska, [Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej – Podręcznik służący wzmocnieniu systemów opieki w celu uwzględnienia szczególnych potrzeb dzieci będących ofiarami handlu ludźmi](#), 2015.

1. Procedura azylowa a rola opiekuna

1.1. Na czym polega procedura azylowa?

Procedura azylowa to proces, w ramach którego państwa członkowskie ustalają, czy dana osoba potrzebuje ochrony międzynarodowej.

W kontekście UE ochrony międzynarodowej (lub azylu) udziela się przez nadanie statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej ⁽⁷⁾. Więcej informacji na temat definicji tych statusów znajduje się w kolejnym z tej serii poradniku dla opiekunów poświęconym wprowadzeniu do problematyki ochrony międzynarodowej ⁽⁸⁾.

Potrzeba uzyskania ochrony międzynarodowej może wynikać z zagrożenia prześladowaniem lub poważną krzywdą. Istnienie takiego zagrożenia stwierdza się na podstawie:

- wydarzeń, które miały miejsce podczas pobytu wnioskodawcy w swoim kraju pochodzenia, lub
- wydarzeń, które miały miejsce po opuszczeniu przez wnioskodawcę swojego kraju pochodzenia. W takim przypadku mamy do czynienia z potrzebą uzyskania ochrony międzynarodowej zaistniałą *sur place*, która może pojawić się, gdy dana osoba znajduje się już na terytorium państwa członkowskiego.

Procedurę azylową można podzielić na poniższe etapy:

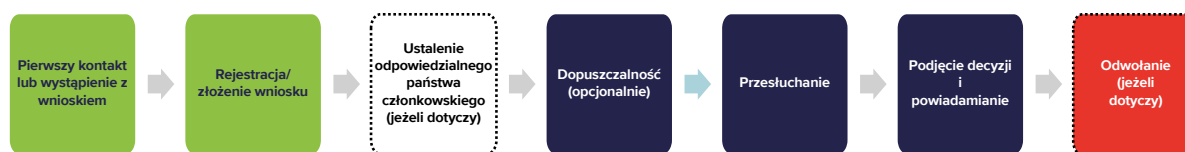
1. dostęp do procedury;
2. system dubliński służący ustaleniu państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej;
3. etap rozpatrzenia;
4. etap odwołania.

W tej broszurze omówiono etapy 1, 3 i 4. System służący ustaleniu, które państwa członkowskie muszą rozpatrzyć wniosek o udzielenie azylu, opisano w publikacji: EUAA, FRA, [Practical Tool for Guardians: Transnational procedures in the framework of international protection](#) [Poradnik praktyczny dla opiekunów – Procedury transgraniczne w ramach ochrony międzynarodowej], 2023.

⁽⁷⁾ Art. 2 lit. i) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁸⁾ EUAA, FRA, [Practical Tool for Guardians – Introduction to international protection](#) [Poradnik praktyczny dla opiekunów – Wprowadzenie do problematyki ochrony międzynarodowej], październik 2023 r.

Rysunek 1. Główne etapy procedury azylowej**Legenda:**

zielony: dostęp do procedury

biały: system dubliński (jeżeli dotyczy)

niebieski: etap rozpatrzenia

czerwony: etap odwołania (jeżeli dotyczy)

1.2. Gwarancje w zakresie sprawiedliwej i skutecznej procedury

Każda osoba przybywająca do UE w poszukiwaniu ochrony międzynarodowej ma prawo do odpowiedniego rozpatrzenia potrzeby uzyskania przez nią ochrony międzynarodowej. Takie osoby mogą znajdować się w szczególnie trudnej sytuacji, ponieważ przebywają w obcym środowisku, napotykają bariery językowe i kulturowe, a także przeszkody psychologiczne i innego rodzaju trudności. Takie osoby mogły doznać traumy.

Z tych powodów, aby procedura azylowa była sprawiedliwa i skuteczna, należy zapewnić gwarancje proceduralne. Aby pokonać wskazane bariery, w dyrektywie w sprawie procedur azylowych przewidziano określone gwarancje proceduralne przysługujące osobom ubiegającym się o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Niezależnie od wieku wnioskodawcy takie główne gwarancje proceduralne obejmują:

- prawo wnioskodawcy do pozostania na terytorium danego państwa do czasu podjęcia ostatecznej decyzji w sprawie wniosku w celu zapewnienia przestrzegania zasady non-refoulement;
- gwarancje dotyczące przesłuchania, które musi odbywać się w języku preferowanym przez wnioskodawcę lub w innym języku, który wnioskodawca rozumie oraz w którym jest w stanie jasno się komunikować;
- prawo do informacji; państwa członkowskie muszą jak najszybciej przekazać ogólne informacje na temat procedury azylowej;
- bezpłatne udzielenie informacji prawnych i proceduralnych dostosowanych do potrzeb wnioskodawcy;
- bezpłatną pomoc prawną na wniosek wnioskodawcy oraz reprezentację prawną w postępowaniach odwoławczych;
- prawo do kontaktu z przedstawicielem Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) na wszystkich etapach procedury oraz z innymi organizacjami zapewniającymi pomoc prawną lub innego rodzaju doradztwo.

Niektórzy wnioskodawcy mogą potrzebować szczególnych gwarancji proceduralnych. Dotyczy to zwłaszcza dzieci. Niektóre dzieci przekraczają granice bez opieki odpowiedzialnej osoby dorosłej lub mogą zostać pozostawione bez opieki po wjeździe do UE lub przed wjazdem do UE. Dzieci podróżujące samotnie przez nieznane kraje są w większym stopniu narażone na przemoc, wykorzystywanie i zaniedbanie.

Rola opiekuna

Osoba opiekuna stanowi główną gwarancję dla dzieci bez opieki (lub domniemanego dziecka w przypadku wątpliwości co do wieku), w związku z czym należy jak najszybciej wyznaczyć niezależnego i wykwalifikowanego opiekuna ⁽⁹⁾.

Na podstawie przepisów krajowych, w sytuacji gdy, ze względów praktycznych, nie jest możliwe szybkie ustanowienie stałego opiekuna, powinna istnieć możliwość wyznaczenia osoby, która będzie tymczasowo wykonywała zadania opiekuna. W takich przypadkach tymczasowi opiekunowie muszą posiadać takie same kwalifikacje i cechy (np. niezależność) jak opiekunowie wyznaczeni na stałe. Opiekunowi należy przekazywać informacje o wszystkich aspektach procesu administracyjnego oraz należy konsultować się z nim w zakresie tych aspektów. Opiekun powinien móc towarzyszyć dziecku podczas całej procedury.

Powiązana publikacja EUAA

FRA, [kurs w formie e-uczenia się dla opiekunów](#), 2022 r.

FRA, Komisja Europejska, [Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej – Podręcznik służący wzmocnieniu systemów opieki w celu uwzględnienia szczególnych potrzeb dzieci będących ofiarami handlu ludźmi](#), 2015 r.

Zadaniem wyznaczonego opiekuna jest najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka, jak również, w razie potrzeby, dokonywanie czynności prawnych w jego imieniu ⁽¹⁰⁾.

Opiekun musi zwracać uwagę na szereg istotnych aspektów ochrony dziecka podczas całej procedury azylowej: najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka, udzielanie informacji odpowiednich dla dziecka, słuchanie poglądów dziecka, zapewnienie bezpieczeństwa dziecka i poszanowanie jedności rodziny.

Najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka

Najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka jest prawem, zasadą i regułą postępowania uznanymi w prawie międzynarodowym i europejskim. Wszystkie decyzje w kontekście migracji należy podejmować z myślą o najlepszym zabezpieczeniu interesów dziecka. Ma to zapewnić,

⁽⁹⁾ Art. 25 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽¹⁰⁾ Art. 25 ust. 1 lit. a) dyrektywy w sprawie procedur azylowych oraz art. 24 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

aby dziecko mogło się rozwijać i korzystać z pełni praw określonych w Konwencji ONZ o prawach dziecka (Konwencji o prawach dziecka).

W praktyce oznacza to, że opiekun i wszystkie inne podmioty muszą dokonać oceny indywidualnych, szczególnych okoliczności i potrzeb dziecka. Ocenę tę należy uwzględnić we wszystkich działaniach i decyzjach mających wpływ na dziecko, zarówno w perspektywie krótko-, średnio-, jak i długoterminowej. W ocenie tej należy uwzględnić co najmniej następujące aspekty: poglądy dziecka; tożsamość dziecka; środowisko i relacje rodzinne; potrzeby w zakresie opieki, ochrony i bezpieczeństwa; ewentualne dodatkowe szczególne potrzeby; aspekty zdrowotne i edukacyjne.

Ocenę najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka należy przeprowadzać regularnie, tak aby organy uwzględniały rozwój dziecka oraz wszelkie zmiany sytuacji lub poglądów dziecka. Istotne decyzje dotyczące dziecka powinny również zawierać wyjaśnienie, w jaki sposób kwestia najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka została wzięta pod uwagę i wpłynęła na decyzję.

Opiekun powinien upewnić się, że właściwe organy regularnie oceniają i uwzględniają najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka, w porozumieniu z nim i z dzieckiem. Opiekun powinien pozostawać w bliskim kontakcie z dzieckiem i informować władze o wszelkich zmianach, które wymagałyby podjęcia nowej decyzji lub zmiany podejścia.

Powiązana publikacja

EASO, [*Poradnik praktyczny EASO: najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka w procedurach udzielania ochrony międzynarodowej*](#), 2019 r.

Udzielanie informacji

Przez cały czas dziecko ma prawo do poszukiwania, otrzymywania i wymiany informacji gwarantowanych w dyrektywie w sprawie procedur azylowych⁽¹¹⁾ oraz w dyrektywie 2013/33/UE (dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania)⁽¹²⁾. Informacje należy przekazywać w języku, który dziecko rozumie, i w zrozumiały dla niego sposób. Wszystkie podmioty mające kontakt z dzieckiem muszą przekazywać mu informacje. Dziecko może nie otrzymać odpowiednich informacji, może źle je zrozumieć lub zapomnieć o nich. To opiekun odpowiada za przekazanie dziecku informacji. Co więcej, musi upewnić się, że do dziecka docierają odpowiednie informacje przekazywane przez inne podmioty.

Dzieci muszą być informowane w sposób gwarantujący, że rozumieją one charakter i cel procesów, w których uczestniczą, powód, dla którego procesy te są istotne w ich sytuacji, dostępne dla nich możliwości, potencjalne wyniki tych procesów oraz to, jak wyniki te wpływają na ich sytuację. Informacje te należy przekazywać w sposób przyjazny dziecku,

⁽¹¹⁾ Art. 12 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽¹²⁾ Art. 5 [dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE](#) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180 z 29.6.2013).

uwzględniający aspekt płci oraz dostosowany do wieku i kontekstu, w języku, który dziecko rozumie, tak aby umożliwić dziecku w pełni świadome uczestnictwo.

W razie potrzeby dziecka należy zapewnić tłumaczenie ustne. W miarę możliwości tłumacz ustny powinien mieć doświadczenie w tłumaczeniu dla dzieci.

Indywidualne okoliczności, takie jak wiek, dojrzałość, potencjalne szczególne potrzeby intersekcjonalne lub pochodzenie kulturowe dziecka, mają wpływ na jego zdolność do uzyskania dostępu do informacji. Dziecko może nie umieć czytać lub mieć trudności w skupieniu się na tekście pisanym. Należy przekazywać informacje w przystępnych ilościach, używać prostego słownictwa, rysunków i piktogramów oraz ograniczyć długość tekstu.

Powiązana publikacja

Aby uzyskać więcej informacji, zob. EUAA, [Practical Guide on Information Provision in the Asylum Procedure](#) [Poradnik praktyczny dotyczący udzielania informacji w procedurze azylowej], grudzień 2024 r.

Wysłuchanie poglądów dziecka i udział dziecka

Dziecko ma prawo do wyrażenia swoich poglądów i opinii, zarówno osobiście, jak i za pośrednictwem opiekuna. Przesłuchania dzieci należy zawsze przeprowadzać w bezpiecznym, poufnym, komfortowym i przyjaznym dziecku otoczeniu w dogodnym miejscu pozwalającym zdobyć zaufanie dziecka. Poglądy i pragnienia dziecka należy wziąć pod uwagę stosownie do jego wieku i dojrzałości.

Rolą opiekuna jest również przedstawianie poglądów dziecka i zagwarantowanie, aby władze brały je pod uwagę. Prawo dziecka do bycia wysłuchanym nie może ograniczać się wyłącznie do przesłuchania. Władze powinny zwracać uwagę na poglądy, potrzeby i opinie dziecka także poza formalnym przesłuchaniem.

Zapewnienie bezpieczeństwa dziecka

W trakcie całej procedury azylowej dzieci muszą być chronione przed wszelkimi formami przemocy, nadużycia, zaniedbania i wykorzystania. Aby zapewnić bezpieczeństwo dziecka, urzędnicy zajmujący się procedurą azylową i przyjmowaniem muszą brać pod uwagę wszelkie oznaki wskazujące na szczególne potrzeby i zagrożenia oraz muszą być wyczuleni na takie oznaki. Opiekun powinien gromadzić informacje o dobrostanie dziecka oraz o wszelkich problemach związanych z ochroną lub bezpieczeństwem. W praktyce zbieranie takich informacji oznacza pozostawanie do dyspozycji dziecka i utrzymywanie z nim regularnych kontaktów oraz komunikowanie się z władzami i innymi zaangażowanymi specjalistami, takimi jak pracownicy socjalni, specjaliści ds. przyjmowania, nauczyciele, lekarze, a także przywiązywanie należytej wagi do otrzymanych informacji.

Należy pamiętać o potencjalnych zagrożeniach dla dziecka, takich jak możliwość spotkania przez dziecko osób, ze strony których doświadczyły lub mogą doświadczyć nadużycia lub krzywdy albo przez które padły lub mogą paść ofiarą handlu ludźmi. Jeżeli opiekun dowie się o takim wiarygodnym zagrożeniu, koniecznie musi natychmiast powiadomić o tym wyznaczonego funkcjonariusza w odpowiednich organach. Niemniej ważne jest, aby władze zachowały ostrożność przy ocenie sytuacji, aby zapobiec jakiegokolwiek krzywdzie dziecka.

Praktyczna wskazówka

Działania, które może podejmować opiekun w związku z bezpieczeństwem dziecka:

- informowanie dziecka o środkach ochrony, które można podjąć;
- dopilnowanie, aby władze stale oceniały ryzyko dla dziecka; aktywne wspieranie dziecka w kontaktach z właściwymi organami i funkcjonariuszami organów ścigania;
- niezwłoczne informowanie odpowiednich władz w przypadku uzyskania nowych informacji związanych z bezpieczeństwem dziecka, zwłaszcza jeżeli opiekun uważa, że dziecko może być w niebezpieczeństwie;
- w przypadku zaginięcia – dopilnowanie, aby odpowiednie organy zostały niezwłocznie powiadomione, aby wprowadziły informacje o zaginionym dziecku do Systemu Informacyjnego Schengen oraz aby podjęto działania w celu odnalezienia dziecka;
- regularne przypominanie wszystkim zaangażowanym organom, aby nie udostępniały informacji na temat statusu dziecka jako osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Poszanowanie jedności rodziny i prowadzenie poszukiwania rodzin

Zgodnie z dorobkiem UE w zakresie prawa azylowego jednym z głównych obowiązków państw członkowskich jest odnalezienie członków rodziny dziecka i ponowne połączenie dziecka z członkami rodziny, jeśli zostanie to uznane za najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka ⁽¹³⁾. Władze powinny jak najszybciej rozpoczynać poszukiwanie rodzin ⁽¹⁴⁾. Należy zauważyć, że odnalezienie rodziny nie skutkuje automatycznym połączeniem rodziny.

Poszukiwanie rodzin służy trzem głównym celom:

1. znalezieniu informacji o członkach rodziny dziecka lub osobach sprawujących pieczę nad dzieckiem w przeszłości oraz o miejscu ich pobytu;
2. udzieleniu pomocy dziecku w przywróceniu stosunków rodzinnych, pod warunkiem że stanowi to najlepsze zabezpieczenie jego interesów;

⁽¹³⁾ Art. 24 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽¹⁴⁾ Art. 24 ust. 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

3. ułatwieniu połączenia dziecka z członkami rodziny w kraju przyjmującym, w innym państwie UE+, w państwie trzecim lub w kraju pochodzenia, pod warunkiem że leży to w najlepszym interesie dziecka ⁽¹⁵⁾.

W przypadku dzieci podróżujących z krewnymi innymi niż ich rodzice lub opiekunowie prawni (określanych jako dzieci odseparowane od rodziców) należy również zweryfikować i ocenić więzy rodzinne łączące dzieci z towarzyszącymi im osobami dorosłymi. Rodziny należy również poszukiwać w przypadku dzieci odseparowanych od rodziców, aby dowiedzieć się, gdzie przebywają ich rodzice/opiekunowie prawni.

Opiekun powinien wspierać władze i dziecko w tym procesie. Takie wsparcie obejmuje informowanie dziecka o celu poszukiwania rodziny oraz zachęcanie dziecka do wyrażania swoich poglądów i wysłuchanie poglądów dziecka. Opiekun powinien ułatwić wymianę informacji z władzami w celu nawiązania kontaktów z rodziną. Może także wspierać dziecko przy nawiązywaniu kontaktu z rodziną i w razie potrzeby towarzyszyć mu przy podejmowaniu trudnych decyzji lub w rozmowach dotyczących rodziny.

Praktyczna wskazówka

Opiekun odgrywa istotną rolę w poszukiwaniu rodzin. Należy rozważyć następujące kwestie:

- małoletni bez opieki mogą nie chcieć wracać do kraju pochodzenia i mogą interpretować wszczęcie procedury poszukiwania rodziny jako krok w kierunku ich powrotu do kraju pochodzenia. Czasami rodzina może wywierać na nich presję do pozostania;
- dzieci mogą mieć prawdziwe, uzasadnione obawy związane z poszukiwaniem rodziny i mogą wierzyć, że proces ten może wiązać się z ryzykiem zagrażającym im lub ich rodzinie;
- opiekunowie powinni wspierać dziecko i zapewnić, aby poszukiwanie rodziny, a ostatecznie połączenie rodziny, odbywało się zgodnie z zasadą najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, z uwzględnieniem jego poglądów oraz z ułatwieniem wymiany informacji z władzami.

Powiązana publikacja

EASO, [Practical Guide on Family Tracing](#) [Poradnik praktyczny EASO dotyczący poszukiwania rodzin], marzec 2016 r.

⁽¹⁵⁾ W art. 16 przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ [Konwencji o prawach dziecka](#) z dnia 20 listopada 1989 r., ONZ, Zbiór traktatów ONZ, tom 1577, s. 3, przewidziano prawo do „odnalezienia jego rodziców lub innych członków rodziny dziecka uchodźcy w celu uzyskania informacji niezbędnych do ponownego połączenia go z rodziną”, a art. 10 ust. 3 lit. a) [dyrektywy Rady 2003/86/WE](#) z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. L 251 z 3.10.2003) stanowi, że państwa członkowskie muszą zezwolić na wjazd i pobyt w przypadku wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, przy pozbawieniu możliwości stosowania warunków, oraz w przypadku prawnego opiekuna lub jakiegokolwiek innego członka rodziny, jeżeli małoletni uchodźca nie posiada żadnych wstępnych w prostej linii bądź też nie można odnaleźć takich wstępnych.

2. Dostęp do procedury azylowej

Ubieganie się o ochronę międzynarodową jest podstawowym prawem każdego dziecka. Dziecko powinno otrzymać wsparcie przy podejmowaniu świadomej decyzji co do ubiegania się o ochronę międzynarodową⁽¹⁶⁾. W tym kontekście należy z wyprzedzeniem przedstawić informacje uwzględniające wiek, płeć i kulturę dziecka. Należy wziąć pod uwagę poglądy dziecka dotyczące ubiegania się o ochronę międzynarodową, uwzględniając jego wiek i dojrzałość.

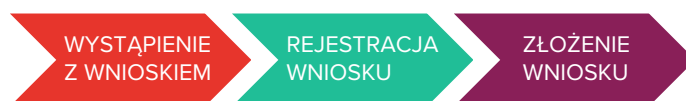
Rolą opiekuna jest wspieranie dzieci w procesie udzielania azylu już od pierwszego etapu. Opiekuna należy wyznaczyć jak najszybciej, aby od samego początku zapewnione było najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.

Może jednak zaistnieć sytuacja, w której opiekun zostanie zaangażowany dopiero w trakcie tego procesu. Ma to miejsce zwłaszcza wówczas, gdy dziecko wyraża chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową w czasie przekraczania granicy lub zejścia na ląd, a zatem zanim właściwe organy mają możliwość wyznaczenia opiekuna.

Dziecko powinno uzyskać dostęp do pomocy prawnej i doradztwa. Może to pomóc dziecku i opiekunowi w zrozumieniu wszystkich etapów procedury azylowej, która może być dość złożona. Dobrą praktyką jest zapewnienie dziecku dostępu do bezpłatnych usług pomocy prawnej na wszystkich etapach procedury azylowej. Doradca prawny dziecka powinien także mieć możliwość uczestniczenia w każdym przesłuchaniu dziecka.

Etap „dostępu do procedury” składa się z trzech kroków przedstawionych na rysunku 2. Są to: wystąpienie z wnioskiem, rejestracja wniosku i złożenie wniosku⁽¹⁷⁾. Te trzy kroki wiążą się z określonymi prawami i obowiązkami wnioskodawcy.

Rysunek 2. Etapy uzyskiwania dostępu do procedury azylowej

⁽¹⁶⁾ EASO, [Poradnik praktyczny EASO: najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka w procedurach udzielania ochrony międzynarodowej](#), 2019 r.

⁽¹⁷⁾ W art. 6 dyrektywy w sprawie procedur azylowych jest mowa o następujących etapach dostępu do procedury: wystąpienie z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej, rejestracja tego wniosku i jego złożenie.

Praktyczna wskazówka

W zależności od przepisów i praktyk w każdym państwie członkowskim terminologia, jaką stosuje się w odniesieniu do tych etapów dostępu do procedury, może się różnić. Warto sprawdzić, jak te trzy etapy określone w art. 6 dyrektywy w sprawie procedur azylowych przetłumaczono na język, którym porozumiewa się opiekun⁽¹⁸⁾. Rejestracja i złożenie wniosku mogą odbywać się jednocześnie. W innych przypadkach wszystkie trzy etapy można przeprowadzić tego samego dnia w tym samym otoczeniu administracyjnym. W przypadku gdy te etapy przeprowadza się oddzielnie, na etapie rejestracji zbierane są zwykle podstawowe dane, co pozwala, co najmniej, na praktyczną organizację wstępnego przyjęcia. Dodatkowe szczegółowe dane zbierane są na etapie składania wniosku.

2.1. Wystąpienie z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej

Wystąpienie z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej oznacza wyrażenie w dowolny sposób i wobec dowolnego organu krajowego chęci uzyskania ochrony międzynarodowej.

Wystąpienie z wnioskiem jest pierwszym krokiem do uzyskania dostępu do procedury azylowej.

Od momentu wyrażenia przez daną osobę chęci uzyskania ochrony międzynarodowej, należy uznać ją za osobę ubiegającą się o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Z wnioskiem można wystąpić w dowolnej formie. W tym celu wnioskodawca nie musi wypełniać formularza. Wnioskodawca może nawet wystąpić z wnioskiem przez jednoznaczne wyrażenie obawy przed powrotem, bez wyraźnego użycia słów „azyl” lub „ochrona międzynarodowa”. Wiele dzieci, które mogą potrzebować ochrony międzynarodowej, może nie wyrazić jasno, a nawet nie zrozumieć, że potrzebują azylu po przybyciu do kraju. Wiele dzieci może nie znać swoich praw i obowiązków lub może nie ubiegać się o ochronę, ponieważ mogły usłyszeć niepoprawne informacje lub zostać źle poinformowane, w tym przez przymyślników, o przysługujących im prawach i dostępnych dla nich możliwościach.

Wraz z wystąpieniem z wnioskiem powstaje szereg praw i obowiązków, w tym:

- prawo do pozostania na terytorium państwa członkowskiego⁽¹⁹⁾;
- prawo do informacji, w języku zrozumiałym dla wnioskodawcy, na temat sposobu składania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz na temat praw i obowiązków wnioskodawcy w trakcie procedury azylowej⁽²⁰⁾;

⁽¹⁸⁾ Tłumaczenie dyrektywy w sprawie procedur azylowych na wszystkie języki UE jest dostępne pod adresem: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj>.

⁽¹⁹⁾ Art. 9 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽²⁰⁾ Art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

- prawo do kontaktu z UNHCR lub jakąkolwiek inną organizacją świadczącą pomoc prawną ⁽²¹⁾;
- obowiązek państw członkowskich do określenia/oceny, czy wnioskodawca potrzebuje szczególnych gwarancji proceduralnych ⁽²²⁾ lub ma szczególne potrzeby w zakresie przyjmowania ⁽²³⁾;
- spoczywający na państwach członkowskich obowiązek zapewnienia podstawowych świadczeń materialnych w ramach przyjmowania określonych w dyrektywie w sprawie warunków przyjmowania ⁽²⁴⁾;
- spoczywający na wnioskodawcy obowiązek współpracy z organami ⁽²⁵⁾.

Rola opiekuna

Opiekun powinien być w stanie zbudować pewien poziom zaufania, aby zidentyfikować, kiedy dziecko wyraża zamiar ubiegania się o ochronę, i proaktywnie informować władze, że dziecko może chcieć ubiegać się o ochronę. Oznacza to, że opiekun powinien rozmawiać z dzieckiem, wysłuchać je i rozważyć jego poglądy oraz upewnić się, że dziecko w pełni rozumie, co oznacza pojęcie ochrony międzynarodowej, co się wiąże z taką ochroną, jakie prawa przysługują w związku z nią i jakie są jej konsekwencje.

Jeżeli opiekun jest już wyznaczony, gdy dziecko wyraża chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową, jego główną rolą jest sprawdzenie, czy wystąpienie z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej rzeczywiście stanowi najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.

W niektórych sytuacjach najlepszym zabezpieczeniem interesów dziecka może być zastosowanie ścieżek proceduralnych i statusów prawnych innych niż ubieganie się o ochronę międzynarodową. Rozwiązania takie mogą obejmować: przekazanie sprawy dziecka do rozpatrzenia na podstawie procedur przewidzianych dla ofiar handlu ludźmi lub bezpieczeństwa, ubieganie się o inne dokumenty pobytowe, na przykład zezwolenie na pobyt ze względu na małoletność dziecka, lub korzystanie z więcej niż jednego rozwiązania prawnego w tym samym czasie.

Opiekun powinien zebrać wszystkie istotne informacje i poinformować dziecko o jego prawach dotyczących możliwych dostępnych ścieżek prawnych i konsekwencji związanych z każdą decyzją. Proponowanie odpowiednich rozwiązań powinno odbywać się we współpracy z odpowiednimi podmiotami zajmującymi się ochroną dzieci i organami ds. migracji. Opiekun może zachęcać organy rozstrzygające do utrzymywania kontaktów i powiązań z krajowymi systemami ochrony dziecka/mechanizmami ukierunkowanej pomocy.

⁽²¹⁾ Art. 12 ust. 1 lit. c) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽²²⁾ Art. 24 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽²³⁾ Art. 22 ust. 1 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽²⁴⁾ Art. 22 ust. 1 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽²⁵⁾ Art. 13 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

Praktyczne wskazówki

- Opiekun musi zawsze mieć na względzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.
- Opiekun powinien zbudować odpowiedni poziom zaufania.
- Opiekun powinien poinformować dziecko o przysługujących mu prawach i dostępnych dla niego ścieżkach prawnych.
- Opiekun powinien pomóc dziecku w podjęciu decyzji w sprawie wystąpienia z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- Opiekun powinien gromadzić odpowiednie informacje na poparcie wniosku.
- Opiekun powinien koordynować działania z innymi odpowiednimi podmiotami w danym państwie członkowskim i podejmować decyzje we współpracy z podmiotami zajmującymi się ochroną dzieci.

Powiązana publikacja

EASO, [*Poradnik praktyczny EASO: najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka w procedurach udzielania ochrony międzynarodowej*](#), 2019 r.

2.2. Rejestracja wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej

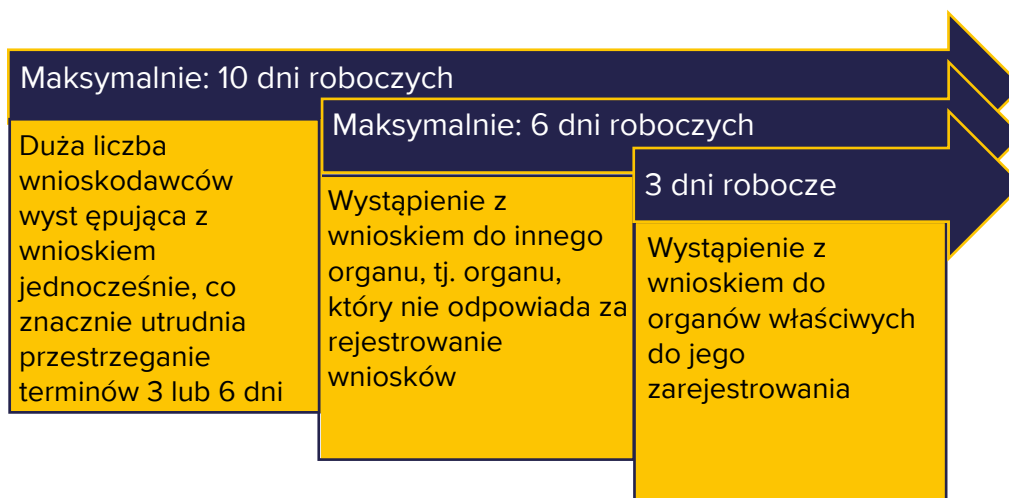
Rejestracja oznacza wpisanie do rejestru zamiaru ubiegania się przez wnioskodawcę o ochronę.

Celem rejestracji wniosku o udzielenie azylu jest wygenerowanie oficjalnego wpisu, tak aby wnioskodawca mógł skutecznie korzystać ze swoich praw i wywiązywać się ze swoich obowiązków ⁽²⁶⁾. Rejestracji należy dokonać tak szybko, jak to możliwe z uwzględnieniem terminów określonych w art. 6 dyrektywy w sprawie procedur azylowych, jak pokazano na rysunku 3 poniżej.

Na tym etapie organy gromadzą podstawowe dane osobowe dotyczące wnioskodawcy, takie jak imię, nazwisko, data i miejsce urodzenia oraz obywatelstwo, jeżeli je posiada.

⁽²⁶⁾ Motyw 27 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

Rysunek 3. Terminy w zakresie dostępu do procedury określone w art. 6 dyrektywy w sprawie procedur azylowych

W zależności od wieku dziecka państwa członkowskie będą również pobierać odciski palców zgodnie z terminami określonymi w rozporządzeniu (UE) nr 603/2013 (rozporządzenie Eurodac) ⁽²⁷⁾. Władze muszą poinformować dziecko o tym, dlaczego pobierają odciski palców i w jaki sposób dane te będą wykorzystywane. Odciski palców należy pobierać z pełnym poszanowaniem godności ludzkiej.

Powiązana publikacja

EASO, [Poradnik praktyczny dotyczący rejestracji – Składanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej](#), grudzień 2021 r., rozdział VIII, sekcja A. „Europejska baza danych daktyloskopijnych do celów azylowych”.

FRA, [Prawo do informacji – Poradnik dla organów pobierających odciski palców do systemu EUODAC](#), grudzień 2019 r.

Na etapie rejestracji organy gromadzą paszport dziecka, o ile jest dostępny, lub wszelkie inne dokumenty potwierdzające tożsamość, takie jak świadectwa urodzenia, dokumentacja szkolna i karty szczepień. Dzieci muszą poinformować władze o miejscu pobytu rodziców i innych członków rodziny. Na tym etapie szczególnie ważne jest wskazanie, czy jakiegokolwiek członek rodziny mieszka w innym kraju UE+ do celów systemu dublińskiego.

⁽²⁷⁾ Art. 9 ust. 1 [rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) nr 603/2013](#) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180 z 29.6.2013).

Powiązana publikacja

System służący ustaleniu, które państwa członkowskie muszą rozpatrzyć wniosek, opisano w publikacji: EUAA, FRA, [*Practical Tool for Guardians: Transnational procedures in the framework of international protection*](#) [Poradnik praktyczny dla opiekunów – Procedury transgraniczne w ramach ochrony międzynarodowej], 2024 r.

Rola opiekuna

W pierwszej kolejności opiekun może przeanalizować informacje, które są już dostępne na temat dziecka. Powinien zwrócić uwagę na relację z wydarzeń opowiadaną przez dziecko z własnej perspektywy i zapytać, czy istnieje jakakolwiek dodatkowa dokumentacja, którą dziecko może posiadać lub którą mogłoby uzyskać bez narażania się na ryzyko. Przydatną dokumentacją mogą być dokumenty szkolne, świadectwo urodzenia dziecka, karty szczepień, wszelkie artykuły lub dokumenty publiczne związane z potencjalnymi przyczynami ucieczki z kraju pochodzenia oraz dokumenty lub informacje dotyczące członków rodziny. Ważne jest również, aby zwracać uwagę na rodzaje oświadczeń dotyczących dzieci (np. dokumentacja związana z przymusowymi/wczesnymi małżeństwami, przymusową rekrutacją, okaleczaniem/ wycinaniem żeńskich narządów płciowych, handlem dziećmi, przemocą w rodzinie/przeciążeniem domową, pracą przymusową, wykorzystywaniem seksualnym).

W zależności od praktyk krajowych badanie lekarskie można przeprowadzić przed rejestracją lub po rejestracji. Opiekun powinien zwrócić lekarzowi uwagę na wszelkie problemy zdrowotne, jakie może mieć dziecko.

Władze muszą ponadto również ocenić wszelkie ewentualne szczególne potrzeby, jakie może mieć dziecko. Proces identyfikacji szczególnych potrzeb dzieci wymaga aktywnej roli władz i podmiotów pozarządowych zaangażowanych w procedurę azylową. Władze mogą zidentyfikować szczególne potrzeby w czasie wystąpienia z wnioskiem, ale zdarza się, że identyfikacji takich potrzeb dokonuje się dopiero na etapie rejestracji lub złożenia wniosku, a nawet później. Czynniki narażenia prowadzące do powstania szczególnych potrzeb mogą pojawić się również na późniejszym etapie.

Jeśli dziecko ma specjalne potrzeby, opiekun musi dopilnować, aby zapewniono wszystkie gwarancje proceduralne na potrzeby przeprowadzenia kolejnego etapu, tj. złożenia wniosku. W zależności od okoliczności może to na przykład obejmować obecność psychologa, tłumacza ustnego lub tłumaczki ustnej (w zależności od preferencji dziecka) lub możliwość uzyskania wsparcia ze strony doradcy lub zastępcy prawnego.

Praktyczne wskazówki

- Opiekun powinien zapewnić dostępność tłumacza ustnego.
- Opiekun powinien dopilnować, aby dziecko zostało poinformowane o swoich prawach i obowiązkach podczas procesu rejestracji.
- Opiekun powinien poinformować władze, jeśli znane jest miejsce pobytu rodziców lub innych członków rodziny dziecka.
- Jeżeli opiekun wie, że dziecko ma szczególne potrzeby, powinien dopilnować, aby władze miały świadomość tych potrzeb i je uwzględniły.
- Opiekun powinien zgromadzić odpowiednią dokumentację na poparcie twierdzenia dziecka i przekazać ją właściwym organom.

2.3. Złożenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej

Złożenie wniosku oznacza zakończenie procesu ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Złożenie wniosku kończy etap uzyskania dostępu do procedury. Wraz ze złożeniem wniosku rozpoczyna się etap rozpatrywania wniosku.

Etap składania wniosku ma ogromne znaczenie, ponieważ na tym etapie gromadzone są informacje udostępniane organowi rozstrzygającemu. Na tej podstawie odbywa się przesłuchanie.

Państwa członkowskie są zobowiązane do zapewnienia, aby osoba, która wystąpiła z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej, miała możliwość jak najszybszego złożenia wniosku ⁽²⁸⁾. W przypadku jednak gdy dana osoba nie składa swojego wniosku, w świetle braku uzasadnionych powodów organ rozstrzygający może podjąć decyzję o umorzeniu postępowania ⁽²⁹⁾. Wniosek składa się zazwyczaj osobiście. Dokonanie pisemnej rejestracji możliwe jest jedynie w szczególnych przypadkach, na przykład gdy dziecko jest niepełnosprawne fizycznie lub przebywa w szpitalu. Aby dowiedzieć się, o jakie wyjątkowe przypadki chodzi, należy zapoznać się z praktykami krajowymi.

Czas przygotowania różni się w zależności od poszczególnych akt sprawy, osobistych okoliczności wnioskodawcy (np. uwzględnienie intersekcyjnych szczególnych potrzeb, kwestii zdrowotnych itp.), a także w zależności od dostępności informacji na temat dziecka przed rejestracją.

⁽²⁸⁾ Art. 6 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽²⁹⁾ Art. 6 ust. 2 i art. 28 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

Państwa członkowskie mogą określić dodatkowe zasady składania wniosków, na przykład w przepisach krajowych można wymagać, aby wnioski były składane osobiście lub w wyznaczonym miejscu ⁽³⁰⁾.

Złożenie wniosku pociąga za sobą dalsze szczególne prawa i obowiązki, w tym:

- rozpoczęcie biegu procedury rozpatrywania wniosku ⁽³¹⁾;
- rozpoczęcie biegu procesu ustalania państwa UE+ odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku (system dubliński).

Procedury azylowe dotyczące dzieci należy traktować priorytetowo. Ważne jest jednak, aby zindywidualizować czas trwania procedury, albo traktując priorytetowo wniosek dziecka, albo przedłużając okres odpoczynku i regeneracji przed ustaleniem daty przesłuchania, jeśli stanowi to najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.

W ramach procedur granicznych lub przyspieszonych obowiązują standardy inne niż w ramach zwykłej procedury azylowej. W procedurach przyspieszonych wprowadza się krótsze kroki proceduralne, zwłaszcza gdy istnieje prawdopodobieństwo, że wniosek zostanie uznany za całkowicie nieuzasadniony. Jeżeli z wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej występuje się na granicy lub w strefie tranzytowej, państwa członkowskie mogą ustanowić procedury rozpatrywania wniosku pod względem dopuszczalności i pod względem merytorycznym w tych miejscach i w tym kontekście, wnioskodawcy mogą zostać zatrzymani lub można ograniczyć ich swobodę przemieszczania się. W dyrektywie w sprawie procedur azylowych przewidziano jednak wyjątek ⁽³²⁾ od stosowania procedur granicznych i przyspieszonych w odniesieniu do dzieci. W praktyce, jeżeli w kontekście takich procedur nie można zapewnić odpowiedniego wsparcia wymaganego dla dzieci, wówczas dzieci należy objąć wyłączeniem.

Rola opiekuna

Etap składania wniosku jest szczególnie ważny i powinien w nim uczestniczyć opiekun. Należy pamiętać, że w zależności od państwa członkowskiego rejestracja/złożenie wniosku mogą stanowić tylko jeden etap, a nie dwa oddzielne etapy.

Co więcej, dziecko powinno otrzymać wszystkie istotne informacje na piśmie w jego ojczystym języku lub w języku, który rozumie lub co do którego można zasadnie przyjąć, że zostanie przez nie zrozumiany. Dane osobowe są rejestrowane, a dziecko powinno mieć możliwość potwierdzenia swoich danych osobowych i dokładnego sprawdzenia, czy dane te zarejestrowano poprawnie. Jeżeli dane osobowe dziecka zgromadzono już na etapie wystąpienia z wnioskiem lub rejestracji wniosku, dziecko powinno mieć możliwość sprawdzenia, czy dane te zarejestrowano poprawnie.

Dla wielu dzieci, zwłaszcza zaraz po przybyciu, formalne przesłuchanie przez władze jest nowym doświadczeniem. W związku z tym dzieci mogą być zdezorientowane i mogą nie

⁽³⁰⁾ Art. 6 ust. 3 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽³¹⁾ Art. 31 ust. 3 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽³²⁾ Art. 24 ust. 3 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

wiedzieć, jakich informacji powinny udzielić w tych konkretnych okolicznościach, lub mogą być nieufne, jeżeli wcześniej miały złe doświadczenia w kontaktach ze specjalistami.

Opiekun powinien wyjaśnić dziecku rolę władz, biorąc pod uwagę fakt, że dziecko może mieć złe doświadczenia w relacjach z rodzicami lub innymi dorosłymi lub też że mogło doświadczyć traumy lub dyskryminacji. Opiekun powinien w szczególności postarać się uspokoić dziecko i wyjaśnić mu w przyjazny sposób każdy etap procedury oraz rolę władz w tym kontekście.

Powinien on wyjaśnić, że wszystkie omawiane kwestie są poufne, a informacje przekazane organom zaangażowanym w procedurę na potrzeby rozpatrzenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej nie mogą być udostępniane ani przekazywane organom kraju pochodzenia dziecka. Dziecko potrzebuje tych informacji, aby poczuć się swobodnie i bez obaw przedstawić przebieg zdarzeń. Ważne jest również, aby opiekun wyjaśnił dziecku, jak istotne jest mówienie prawdy i przekazywanie organom jak największej ilości informacji.

W sytuacjach, w których dziecko ma trudności z przedstawieniem wyjaśnień lub przypomnieniem sobie informacji, lub też jest wyraźnie zmęczone lub zdenerwowane w toku udzielania wyjaśnień i prób przypomnienia sobie danych informacji, zawsze warto dać mu więcej czasu i poprosić o przerwę. Podczas składania wniosku dziecko będzie proszone o wyjaśnienie lub wypisanie jedynie najważniejszych, a nie wszystkich powodów, dla których opuściło swój kraj lub z niego uciekło.

Praktyczne wskazówki

Opiekun powinien poinformować dziecko o tym, czego może się spodziewać na tym etapie. Takie informacje mogą obejmować na przykład:

- cel złożenia wniosku;
- prawa dziecka na tym etapie procedury;
- treści i kroki na etapie składania wniosku;
- zobowiązanie wnioskodawcy do mówienia prawdy i potencjalne konsekwencje składania fałszywych oświadczeń;
- rolę tłumacza ustnego;
- rolę osób towarzyszących (w stosownych przypadkach);
- spoczywający na władzy obowiązek zachowania poufności;
- możliwość poproszenia o przerwę;
- cel nagrania dźwiękowego (w stosownych przypadkach).

Przed zakończeniem etapu składania wniosku organy powinny upewnić się, że poprawnie zarejestrowały wszystkie informacje. Z różnych powodów podczas rejestracji może dochodzić do nieporozumienia lub zamieszania. Należy zapewnić dziecku, że normalne jest to, że czuje się niepewnie lub ma wątpliwości co do tego, co zostało powiedziane podczas spotkania. Należy dziecku wyjaśnić, że może zadawać pytania i przeformułowywać swoje odpowiedzi, jeżeli dobrze czegoś nie zrozumiało.

Władze mogą stosować różne praktyki związane ze składaniem oficjalnego podpisu na protokole złożenia. Podpis może być wymagany albo od opiekuna, albo od dziecka, albo zarówno od opiekuna, jak i od dziecka. Dobrą praktyką jest zbieranie przez organy podpisu zarówno dziecka, jak i opiekuna. Po zatwierdzeniu i podpisaniu tego protokołu opiekun otrzyma jego egzemplarz wraz z egzemplarzami wszelkich dodatkowych dokumentów.

2.4. Co się dzieje, jeżeli wiek dziecka jest kwestionowany?

Wiek jest istotnym elementem tożsamości dziecka i determinuje również relacje między państwem a daną osobą. Zmiany wieku mogą prowadzić do powstania szczególnych praw i obowiązków.

Jeżeli dziecko bez opieki nie jest w stanie przedstawić żadnego rodzaju dokumentów, organy mogą podjąć decyzję o przeprowadzeniu oceny wieku. Ocena wieku to proces stosowany przez władze w celu oszacowania wieku chronologicznego lub przedziału wiekowego osoby w celu ustalenia, czy dana osoba jest dorosłą, czy jest dzieckiem.

Wiek chronologiczny nie odgrywa istotnej roli w nabywaniu statusu osoby dorosłej we wszystkich kulturach. W niektórych kulturach dzieci traktuje się jak dorosłych, gdy tylko przechodzą pewne zmiany fizyczne lub jeśli zawierają związek małżeński. Z tych powodów zdarza się, że dzieci nie znają swojego wieku chronologicznego i jest im trudno zrozumieć jego znaczenie w kulturach europejskich. Ta różnica kulturowa może skutkować nieco niejasnymi stwierdzeniami dotyczącymi dat urodzenia lub wieku.

Może się również zdarzyć, że dzieci udają dorosłych, aby kontynuować podróż lub uniknąć zakwaterowania pod nadzorem. W innych sytuacjach dorosły wnioskodawca może podawać się za dziecko, aby skorzystać z systemu dla dzieci.

Metody oceny wieku powinny mieć charakter multidyscyplinarny, a metody medyczne należy stosować wyłącznie w ostateczności.

W dyrektywie w sprawie procedur azylowych ustanowiono szereg gwarancji oraz metod w celu zapewnienia, aby ocena wieku nie była inwazyjna. Metody należy wdrażać w ramach podejścia kaskadowego – w pierwszej kolejności należy zbadać dokumenty, następnie przeprowadzić wywiad psychospołeczny, a dopiero potem badanie lekarskie.

Niektóre medyczne metody oceny wieku są rzeczywiście inwazyjne, mogą być traumatyczne dla dziecka i należy zachować ostrożność przy ich ocenie. Za metodę oceny wieku nie można uznać szacowania wieku wyłącznie na podstawie wyglądu fizycznego, ponieważ na wygląd mogą mieć wpływ cechy etniczne oraz dotychczasowe doświadczenia życiowe.

Jeśli procedura oceny jest w toku, a wiek nie został jeszcze oszacowany, należy stosować zasadę rozstrzygania wątpliwości na korzyść wnioskodawcy, a wnioskodawcę należy traktować jak dziecko.

Rola opiekuna

Zaleca się, aby przed rozpoczęciem procedur oceny wieku władze, z udziałem opiekuna, przeprowadziły ocenę najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka w celu zrozumienia sytuacji dziecka i wszelkich ewentualnych negatywnych skutków oceny wieku lub stosowanych metod.

Władze powinny udzielić dziecku informacji na temat zakresu oceny wieku i stosowanych w jej ramach metod, aby dziecko mogło w pełni zrozumieć ten proces i w nim uczestniczyć. Opiekun powinien wspierać proces udzielania informacji.

Dziecko lub opiekun musi udzielić świadomej zgody na przeprowadzenie badania lekarskiego. Odmowa wyrażenia zgody nie powinna automatycznie skutkować żadnymi negatywnymi założeniami ani konsekwencjami.

Rolą opiekuna jest udzielenie dziecku pomocy w zrozumieniu procedury oceny wieku oraz ustalenie, czy dziecko może przedstawić organowi jakąkolwiek przydatną dokumentację, która byłaby pomocna w określeniu wieku dziecka. Należy poinformować dziecko o powodach, dla których przeprowadzenie oceny wieku jest konieczne, pomóc dziecku w zebraniu dalszej dokumentacji, przygotować dziecko na ocenę psychospołeczną lub badanie lekarskie, udzielić lub odmówić zgody na przeprowadzenie badania lekarskiego i towarzyszyć dziecku w trakcie tego procesu itd.

Nie wszystkie państwa członkowskie wyznaczają opiekuna przed oceną wieku. Może się zdarzyć, że opiekun zostaje wyznaczony dopiero po przeprowadzeniu oceny. W takim przypadku opiekun powinien omówić z dzieckiem przebieg oceny. Niektóre dzieci mogą uznać ocenę za dość inwazyjną lub może nie spodobać im się fakt, że władze nie uwierzyły w deklarowany przez nie wiek. Dziecko może potrzebować pewnego wsparcia lub informacji, aby poradzić sobie ze wszelkimi otwartymi kwestiami.

Powiązana publikacja

EUAA, [All You Need to Know about Age Assessment](#), [Niezbędne informacje na temat oceny wieku], styczeń 2022 r.

Animacje EASO:

- [Age assessment for children](#) [Ocena wieku dzieci], 2021 r.;
- [Age assessment for practitioners](#) [Ocena wieku dla specjalistów], 2020 r.

EASO, [Poradnik praktyczny EASO na temat oceny wieku – wydanie drugie](#), wrzesień 2018 r.

FRA, [Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU](#) [Ocena wieku i odciski palców dzieci w procedurach azylowych – wymogi dotyczące minimalnego wieku w kontekście praw dzieci w UE], kwiecień 2018 r.

3. Prawo do godnego życia w trakcie procedury azylowej

3.1. Warunki przyjmowania

Dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania ma na celu zapewnienie osobom ubiegającym się o azyl, w tym dzieciom, godnego poziomu życia i porównywalnych warunków życia we wszystkich państwach członkowskich UE.

W rozsądnym czasie nieprzekraczającym 15 dni od złożenia do właściwego organu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej państwa członkowskie muszą powiadomić dzieci bez opieki o ustalonych świadczeniach oraz o obowiązkach dotyczących warunków przyjmowania, które dzieci muszą wypełniać ⁽³³⁾.

W dyrektywie w sprawie warunków przyjmowania wymieniono szczególne kategorie wnioskodawców wymagających szczególnej troski ubiegających się o ochronę międzynarodową ⁽³⁴⁾, w tym dzieci bez opieki ⁽³⁵⁾, i zobowiązano państwa do uwzględnienia szczególnej sytuacji takich osób.

Powiązane publikacje

EASO, [*Wytyczne dotyczące warunków recepcyjnych dzieci bez opieki: standardy operacyjne i wskaźniki*](#), grudzień 2018 r.

FRA – Komisja Europejska, [*Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej – Podręcznik służący wzmocnieniu systemów opieki w celu uwzględnienia szczególnych potrzeb dzieci będących ofiarami handlu ludźmi*](#), 2015 r.

Godne warunki przyjmowania obejmują koniecznie odpowiednie warunki mieszkaniowe, dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji, żywności, odzieży i innych podstawowych artykułów.

Dostęp do zakwaterowania

Państwa członkowskie UE i państwa stowarzyszone w ramach Schengen zazwyczaj umieszczają dzieci bez opieki w oddzielnych ośrodkach przyjmowania, wyznaczonych obszarach dla dzieci bez opieki w głównych ośrodkach przyjmowania, głównych ośrodkach opieki lub rodzinach zastępczych. W przypadku gdy dzieci bez opieki są umieszczane w instytucjach, takie obiekty muszą być dostosowane do szczególnych potrzeb takich dzieci oraz zatrudniać personel, który jest odpowiednio wykwalifikowany, by zaspokajać potrzeby dzieci bez opieki.

⁽³³⁾ Art. 5 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽³⁴⁾ Art. 21 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽³⁵⁾ Art. 2 lit. e) dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

Umieszczanie w rodzinach zastępczych jest rozwiązaniem odpowiednim i często preferowanym, a także racjonalnym pod względem kosztów, w przypadku dzieci bez opieki.

Umieszczanie dzieci w ośrodkach przyjmowania musi odbywać się przede wszystkim z należytym uwzględnieniem najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka i zgodnie z zasadą jedności rodziny oraz z poszanowaniem szczególnych potrzeb dzieci bez opieki w zakresie przyjmowania. Państwa członkowskie mogą jednak ustanowić system równomiernego rozmieszczania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową na swoich terytoriach.

Ważne jest, aby zawsze informować władze o tym, gdzie dziecko jest zakwaterowane, oraz aby informować organy rozstrzygające w przypadku i w czasie zmiany adresu zakwaterowania dziecka. Ma to zapobiegać utracie jakichkolwiek informacji przekazywanych w związku z procedurą.

Dostęp do opieki zdrowotnej

Dzieci przybywające do danego kraju mogą borykać się z problemami dotyczącymi zdrowia fizycznego lub psychicznego w wyniku akumulacji zdarzeń powodujących traumę i odczuwania ciągłego stresu. W związku z tym wymagają one szczególnej opieki. Dzieci ubiegające się o azyl mają prawo dostępu do opieki zdrowotnej, w tym do profilaktyki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej i wsparcia psychospołecznego, a także do opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego.

Dostęp do kształcenia

Dzieciom ubiegającym się o azyl należy zagwarantować dostęp do kształcenia na takich samych warunkach jak dzieciom będącym obywatelami państwa przyjmującego. Państwa członkowskie powinny rozważyć zapewnienie dostępu wszystkim dzieciom po przekroczeniu wieku obowiązku szkolnego i poza przepisami dotyczącymi kształcenia obowiązkowego. Opiekun powinien pomóc dziecku w znalezieniu odpowiedniej szkoły, szkolenia zawodowego lub ścieżki edukacyjnej. W razie potrzeby konieczne może być skontaktowanie się z władzami szkoły i nauczycielami.

Wyżywienie, odzież i inne niespożywcze artykuły pierwszej potrzeby oraz świadczenia

Wyjaśnienie terminologiczne

Pod pojęciem „wyżywienie” rozumie się żywność oraz napoje bezalkoholowe. „Odzież” oznacza ubrania i obuwie. „Niespożywcze artykuły pierwszej potrzeby” to podstawowe artykuły gospodarstwa domowego niebędące żywnością, w tym produkty higieny osobistej, środki do mycia i prania oraz pościel i ręczniki. Do takich artykułów zalicza się również przybory szkolne.

Wyżywienie, odzież i inne niespożywcze artykuły pierwszej potrzeby oraz codzienne diety to nieodzowny element świadczeń materialnych w ramach przyjmowania.

Dzieci mogą otrzymywać żywność, odzież i inne niespożywcze artykuły pierwszej potrzeby w naturze lub w formie świadczeń finansowych lub talonów. Oznacza to, że jeżeli państwa członkowskie UE i państwa stowarzyszone w ramach Schengen zdecydują się zapewnić dzieciom bez opieki świadczenie finansowe na pokrycie tych kosztów, takie środki finansowe muszą wystarczyć na pokrycie pełnych kosztów tych artykułów. To, czy i w jakiej ilości należy zapewnić niespożywcze artykuły pierwszej potrzeby, zawsze zależy od osobistej sytuacji poszczególnych dzieci. Na przykład dziecko może już posiadać wystarczającą ilość ubrań lub innych niespożywczych artykułów pierwszej potrzeby i tym samym może nie potrzebować dodatkowych artykułów.

Może okazać się, że opiekun będzie musiał pomóc dziecku w zarządzaniu świadczeniami, co będzie zależało od wieku i dojrzałości dziecka.

Rola opiekuna

Opiekun powinien sprawdzić, czy dane państwo członkowskie przestrzega standardów recepcyjnych. W przypadku braku spełnienia tych standardów powinien zgłosić swoje zastrzeżenia odpowiednim organom.

Aby nie przytłaczać dziecka zbyt dużą ilością informacji podczas wstępnego przyjęcia, opiekun powinien przekazywać mu informacje stopniowo w różnym czasie, biorąc pod uwagę potrzeby dziecka i jego dojrzałość. Dzieci bez opieki należy poinformować o warunkach przyjmowania (np. o zasadach panujących w miejscu pobytu, podziale obowiązków, najważniejszym personelu, mechanizmach składania skarg), jak również o dostępnych środkach wsparcia. Środki te obejmują doradztwo psychospołeczne i różnego rodzaju pomoc, w tym wsparcie dla dzieci bez opieki w zakresie dostępu do szkoły, opieki medycznej, mediacji kulturowej, rozwiązywania konfliktów oraz wskazówek dotyczących kolejnych kroków.

Należy również pamiętać o zagrożeniach dla bezpieczeństwa dzieci w kontekście przyjmowania. Oznacza to, że opiekun musi zawsze upewniać się, czy dzieci bez opieki przebywają w bezpiecznym miejscu. Bezpieczeństwo fizyczne nie zawsze oznacza, że dane miejsce jest w pełni bezpieczne – miejsca pobytu muszą gwarantować wystarczające bezpieczeństwo społeczne i emocjonalne, aby umożliwić dziecku odpowiedni rozwój.

W komunikacie Komisji Europejskiej w sprawie ochrony migrujących dzieci ⁽³⁶⁾ wezwano do ustanowienia wewnętrznej polityki zabezpieczenia dzieci we wszystkich organizacjach i organach mających kontakt z dziećmi, w tym w ośrodkach recepcyjnych. Wewnętrzna polityka zabezpieczenia lub ochrony dzieci to zbiór zasad wewnętrznych precyzujących działania, jakie dana organizacja lub grupa będzie podejmować, aby zapewnić dzieciom bezpieczeństwo.

⁽³⁶⁾ Komisja Europejska, [komunikat Komisji](#) do Parlamentu Europejskiego, Ochrona migrujących dzieci, 12 kwietnia 2017 r., COM(2017) 211 final.

Wstępną ocenę należy przeprowadzić w momencie przybycia, aby ustalić, jaka forma zakwaterowania będzie dla danego dziecka bez opieki najodpowiedniejsza. Kompleksowe oceny powinny mieć charakter ciągły i multidyscyplinarny. Władze powinny również należycie angażować i informować opiekuna. Zmiana miejsca zakwaterowania powinna być ograniczona do minimum i powinna mieć miejsce tylko wtedy, gdy stanowi najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka ⁽³⁷⁾.

W przypadku gdy dzieci bez opieki są umieszczane w instytucjach, takie obiekty muszą być dostosowane do szczególnych potrzeb dzieci oraz zatrudniać personel, który jest odpowiednio wykwalifikowany, by zaspokajać potrzeby dzieci. Przestrzenie przeznaczone do przyjmowania dzieci powinny być dostosowane do wieku, płci i różnorodności dzieci i należy w nich zapewniać odpowiednie możliwości rekreacji i nauki. Opiekun musi być informowany o stanie zdrowia i w razie potrzeby powinien wraz z pracownikiem służby zdrowia monitorować stan zdrowia dziecka. Opiekun powinien regularnie kontaktować się z pracownikami ds. przyjmowania, aby ustalić, czy dziecko ma szczególne potrzeby, i powinien współpracować z nimi w celu zaspokojenia takich ewentualnych potrzeb.

Powiązane publikacje i poradniki

[Assessment of Reception Conditions](#) [Narzędzie EUAA do oceny warunków przyjmowania] służące do oceny odpowiedniego poziomu życia dzieci bez opieki oraz powiązane wytyczne EASO – [Wytyczne dotyczące warunków recepcyjnych dzieci bez opieki: standardy operacyjne i wskaźniki](#), grudzień 2018 r.

Portal EUAA, [Let's Speak Asylum](#) – portal referencyjny dla podmiotów udzielających informacji i specjalistów opracowujących działania komunikacyjno-informacyjne w dziedzinie azylu i przyjmowania.

Informacje dotyczące ośrodków zlokalizowanych na granicach lub w ich pobliżu można znaleźć również w publikacji FRA, [Initial-Reception Facilities at External Borders: Fundamental rights issues to consider](#) [Ośrodki wstępnego przyjmowania na granicach zewnętrznych: kwestie dotyczące praw podstawowych, które należy rozważyć], marzec 2021 r.

3.2. Zatrzymywanie do celów imigracyjnych

Dzieci, w tym dzieci bez opieki i odseparowanych od rodziców, co do zasady nie należy zatrzymywać do celów imigracyjnych, niezależnie od ich statusu prawnego/migracyjnego czy statusu ich rodziców. Inicjatywy Organizacji Narodów Zjednoczonych i Rady Europy mają na celu wyeliminowanie praktyki zatrzymania dzieci w celach imigracyjnych ⁽³⁸⁾.

⁽³⁷⁾ Art. 24 ust. 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽³⁸⁾ FRA, [European legal and policy framework on immigration detention of children](#) [Europejskie ramy prawne i polityczne dotyczące zatrzymywania dzieci w celach imigracyjnych], czerwiec 2017 r., rozdział 2 „Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego”.

W prawie Unii określono, że dzieci zatrzymuje się tylko „w ostateczności”, w wyjątkowych okolicznościach, gdy zostanie ustalone, że „nie można skutecznie zastosować łagodniejszych środków przymusu” ⁽³⁹⁾. W odniesieniu konkretnie do małoletnich bez opieki dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania stanowi, że „zatrzymuje się [ich] tylko w wyjątkowych okolicznościach. Dokłada się wszelkich starań, aby zatrzymanego małoletniego bez opieki jak najszybciej zwolnić” ⁽⁴⁰⁾.

Istnieją mocne dowody na to, że zatrzymanie ma głęboki, negatywny wpływ na zdrowie i rozwój dzieci oraz może pogorszyć ich stan psychiczny i fizyczny, a także zagrozić ich rozwojowi poznawczemu. Dzieci umieszczone w ośrodku detencyjnym są narażone na depresję i stany lękowe oraz często wykazują objawy świadczące o zespole stresu pourazowego, takie jak bezsenność, koszmary senne i moczenie nocne ⁽⁴¹⁾.

W wyjątkowych okolicznościach, w których rozważa się zatrzymanie dziecka, zawsze należy przeanalizować alternatywy dla zatrzymania, przy czym pierwszeństwo powinny mieć alternatywne rozwiązania zakładające opiekę rodzinną lub inne odpowiednie alternatywne rozwiązania opiekuńcze określone przez właściwe organy. W dyrektywie w sprawie warunków przyjmowania wymieniono najpowszechniejsze niepolegające na pozbawieniu wolności alternatywy dla zatrzymania, takie jak regularne zgłaszanie się do wskazanych organów, złożenie poręczenia majątkowego lub nakaz przebywania w określonym miejscu pobytu, które powinny być określone w prawie krajowym ⁽⁴²⁾. Lista ta nie jest wyczerpująca. Rozważać można inne możliwości i dostosować środki, uwzględniając szczególną sytuację dzieci ⁽⁴³⁾.

Jeżeli, w wyjątkowych przypadkach, dziecko zostaje pozbawione wolności, należy przestrzegać następujących gwarancji ⁽⁴⁴⁾:

- zatrzymanie należy zarządzić na możliwie najkrótszy okres ⁽⁴⁵⁾;
- nakaz zatrzymania należy wydać na piśmie i należy w nim wskazać przesłanki prawne i faktyczne dla jego wydania ⁽⁴⁶⁾;
- należy podjąć wszelkie starania zmierzające do zwolnienia zatrzymanych dzieci (w tym dzieci bez opieki) i umieszczenia ich w odpowiednich miejscach zakwaterowania ⁽⁴⁷⁾;
- zatrzymane dzieci muszą mieć możliwość uczestniczenia w zajęciach wypoczynkowych, w tym w grach i zajęciach rekreacyjnych odpowiednich dla ich wieku ⁽⁴⁸⁾;

⁽³⁹⁾ Art. 11 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴⁰⁾ Art. 11 ust. 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴¹⁾ Więcej informacji na temat negatywnego wpływu zatrzymań na dzieci można znaleźć na stronie międzyagencyjnej grupy roboczej ds. wyeliminowania praktyki zatrzymywania dzieci do celów imigracyjnych, [Ending Child Immigration Detention](#) [Wyeliminowanie praktyki zatrzymywania dzieci do celów imigracyjnych], 2016 oraz A. Farmer, „The impact of immigration detention on children” [„Wpływ zatrzymań do celów imigracyjnych na dzieci”] w *Forced Migration Review*, 44, Centrum Badań nad Uchodźcami, Wydział Rozwoju Międzynarodowego, Uniwersytet Oksfordzki, wrzesień 2013 r.

⁽⁴²⁾ Art. 8 ust. 4 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴³⁾ Aby zapoznać się z przykładami i najlepszymi praktykami w zakresie alternatyw wobec zatrzymania, zob. baza danych alternatyw wobec zatrzymania opracowana przez International Detention Coalition, dostępna pod adresem: <https://database.idcoalition.org/>.

⁽⁴⁴⁾ Art. 9–10 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴⁵⁾ Art. 11 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴⁶⁾ Art. 9 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴⁷⁾ Art. 11 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁴⁸⁾ Art. 11 ust. 2 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

- dzieci nigdy nie można zatrzymywać w więzieniach oraz muszą być zakwaterowane oddzielnie od dorosłych ⁽⁴⁹⁾;
- poziom życia musi być odpowiedni dla fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego i społecznego rozwoju dziecka ⁽⁵⁰⁾;
- zatrzymywane dzieci powinny mieć dostęp do skutecznych środków prawnych i bezpłatnego zastępstwa prawnego ⁽⁵¹⁾.

W odniesieniu do dzieci bez opieki obowiązują ponadto przepisy szczegółowe:

- dokłada się wszelkich starań, aby zatrzymanego małoletniego bez opieki jak najszybciej zwolnić ⁽⁵²⁾;
- małoletnim bez opieki należy zapewnić w zakresie, w jakim jest to możliwe, zakwaterowanie w placówkach dysponujących personelem i udogodnieniami, które odpowiadają potrzebom osób w ich wieku ⁽⁵³⁾;
- co więcej, zatrzymanie nie powinno uniemożliwiać wyznaczenia opiekuna prawnego w celu zagwarantowania złożenia wniosku ⁽⁵⁴⁾.

Rola opiekuna

W przypadku zatrzymanych dzieci opiekunowie mogą aktywnie wspierać dziecko w wyznaczeniu adwokata lub przedstawiciela prawnego. Opiekun powinien zażądać od władz potwierdzenia, że przed nałożeniem środków detencyjnych przeprowadzono zindywidualizowaną ocenę określającą najlepsze zabezpieczenie interesów wraz ze wszystkimi istotnymi okolicznościami, oraz że środek ten zastosowano w ostateczności i nie jest dostępny żaden alternatywny środek niebędący środkiem przymusu.

Opiekun, wraz z adwokatem lub przedstawicielem prawnym, powinien uważnie ocenić wszelkie decyzje o zatrzymaniu dziecka bez opieki i długość okresu zatrzymania oraz zweryfikować warunki jego zatrzymania i dobrostan dziecka.

⁽⁴⁹⁾ Art. 10 ust. 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁵⁰⁾ Art. 23 ust. 1 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁵¹⁾ Art. 5 ust. 4 [Karty praw podstawowych Unii Europejskiej](#), 26 października 2012 r., 2012/C 326/02.

⁽⁵²⁾ Art. 9 ust. 1 i art. 11 ust. 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁵³⁾ Art. 11 ust. 3 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania.

⁽⁵⁴⁾ Istotne odniesienie prawne można znaleźć w motywach dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania, w której określono minimalne normy dotyczące przyjmowania wnioskodawców. W motywie 9 dyrektywy w sprawie warunków przyjmowania podkreślono znaczenie wyznaczenia opiekuna prawnego dla małoletnich bez opieki. Choć w odniesieniu tym nie ma wyraźnej mowy o zatrzymaniu, wskazano jednak w nim znaczenie wyznaczenia opiekuna prawnego w celu ochrony praw dziecka.

4. Etap rozpatrzenia

Po zakończeniu etapu rejestracji wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej władze przechodzą do rozpatrzenia wniosku. Rozpatrzenie wniosku służy ustaleniu, czy wnioskodawca kwalifikuje się do objęcia ochroną międzynarodową, tj. nadania statusu uchodźcy lub objęcia ochroną uzupełniającą.

Rozpatrywanie wniosku należy zakończyć jak najszybciej, w terminie 6 miesięcy od złożenia wniosku lub od czasu skutecznego przekazania wnioskodawcy do odpowiedzialnego państwa członkowskiego w ramach systemu dublińskiego. W szczególnych okolicznościach ogólny termin 6 miesięcy można przedłużyć do 15, 18 i 21 miesięcy ⁽⁵⁵⁾.

Procedura rozpatrzenia wniosku obejmuje następujące kroki:

- etap rozpatrzenia wniosku pod względem dopuszczalności (nieobowiązkowy);
- przesłuchanie;
- podjęcie decyzji;
- powiadomienie.

4.1. Etap rozpatrzenia wniosku pod względem dopuszczalności (nieobowiązkowy)

Przeprowadzenie etapu rozpatrzenia wniosku pod względem dopuszczalności jest nieobowiązkowe.

Celem tego etapu jest ustalenie, czy wniosek zostanie rozpatrzony co do istoty, tj. pod kątem powodów, dla których dana osoba opuściła swój kraj i wystąpiła o ochronę międzynarodową. Jest to wstępne rozpatrzenie wniosku celem podjęcia decyzji, czy wniosek należy uznać za dopuszczalny, czy też za niedopuszczalny.

Istnieje pięć powodów, dla których władze mogą podjąć decyzję o rozpatrzeniu wniosku pod względem dopuszczalności ⁽⁵⁶⁾:

- inne państwo członkowskie udzieliło już ochrony międzynarodowej;
- zastosowanie ma koncepcja kraju pierwszego azylu ⁽⁵⁷⁾. Pierwszym krajem azylu jest kraj, w którym wnioskodawcy nadano nadal ważny status uchodźcy, albo kraj, w którym wnioskodawca korzysta z wystarczającej ochrony, w tym z zasady non-refoulement, oraz pod warunkiem że będzie on podlegać readmisji do tego państwa;

⁽⁵⁵⁾ Art. 31 ust. 3, 4 i 5 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁵⁶⁾ Art. 33 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁵⁷⁾ Art. 35 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

- zastosowanie ma koncepcja bezpiecznego kraju trzeciego ⁽⁵⁸⁾. Bezpieczny kraj trzeci to kraj, który jest bezpieczny ⁽⁵⁹⁾, i kraj, z którym wnioskodawca, mimo że nie jest obywatelem tego kraju, ma znaczący związek;
- wniosek jest kolejnym wnioskiem ⁽⁶⁰⁾ i nie zawiera żadnych nowych elementów ani ustaleń;
- osoba pozostająca na utrzymaniu wnioskodawcy złożyła wniosek po tym, jak początkowo wyraziła zgodę, aby jej sprawa została rozpatrzona na podstawie wniosku złożonego w jej imieniu, i nie zachodzą okoliczności faktyczne związane z sytuacją tej osoby uzasadniające odrębny wniosek.

W ramach rozpatrzenia wniosku pod względem dopuszczalności należy przeprowadzić przesłuchanie dotyczące dopuszczalności ⁽⁶¹⁾, z wyjątkiem sytuacji, w których wniosek uznaje się za kolejny wniosek ⁽⁶²⁾. Wnioskodawcy przysługuje prawo do skutecznego środka zaskarżenia decyzji w sprawie dopuszczalności ⁽⁶³⁾. W celu uzyskania dalszych informacji należy zapoznać się z przepisami krajowymi.

Rola opiekuna

Opiekun powinien zapoznać się z przepisami krajowymi i sprawdzić, czy są w nich określone podstawy dopuszczalności, które potencjalnie mają zastosowanie do reprezentowanego przez niego dziecka.

W przypadku przeprowadzenia procedury badania dopuszczalności opiekun powinien wspierać władze i dziecko w celu ułatwienia tego procesu. Rolą opiekuna jest dopilnowanie, aby w procedurze badania dopuszczalności uwzględniono szczególną sytuację dziecka bez opieki, które opiekun reprezentuje, oraz wszelkie specjalne potrzeby dziecka, takie jak na przykład konkretna data i godzina przesłuchania czy też usługi tłumaczeniowe.

Jeżeli prowadzone będzie przesłuchanie dotyczące dopuszczalności, opiekun powinien przygotować dziecko na przesłuchanie i przekazać mu niezbędne informacje tak, aby dziecko zrozumiało cel procedury i czuło się swobodnie. Opiekun powinien towarzyszyć dziecku podczas przesłuchania.

Opiekun powinien ponadto kontaktować się z doradcą prawnym, jeżeli został on już wyznaczony, również w celu ewentualnego odwołania się od negatywnej decyzji w sprawie dopuszczalności.

⁽⁵⁸⁾ Art. 38 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁵⁹⁾ Zgodnie z kryteriami określonymi w art. 38 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶⁰⁾ Art. 33 ust. 2 lit. d) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶¹⁾ Art. 34 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶²⁾ Art. 42 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶³⁾ Art. 46 ust. 1 lit. a) pkt (ii) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

4.2. Przesłuchanie

Prawo do przesłuchania

Aby zapewniona była sprawiedliwa procedura, wnioskodawca musi mieć możliwość wyjaśnienia ⁽⁶⁴⁾ – bezpośrednio i bez ingerencji – powodów, dla których musiał opuścić swój kraj, oraz powodów, dla których nie jest w stanie lub nie chce powrócić do kraju pochodzenia lub kraju stałego zamieszkania.

Dyrektywa w sprawie procedur azylowych stanowi, że zanim organy podejmą decyzję, wnioskodawcy należy zapewnić możliwość stawienia się na przesłuchanie dotyczące merytorycznej treści jego wniosku ⁽⁶⁵⁾.

Odstąpienie od przesłuchania możliwe jest jedynie w bardzo ograniczonych okolicznościach, tj. w przypadkach, gdy ⁽⁶⁶⁾:

- organ jest w stanie podjąć pozytywną decyzję w odniesieniu do nadania statusu uchodźcy na podstawie dostępnych dowodów
lub
- wnioskodawca nie jest zdolny do uczestnictwa lub nie jest w stanie uczestniczyć w przesłuchaniu z powodu okoliczności, na które nie ma on wpływu.

Przesłuchanie musi prowadzić wykwalifikowany i przeszkolony personel z pomocą tłumacza ustnego (w razie potrzeby), a podczas przesłuchania należy wziąć pod uwagę kwestie związane z płcią. Oznacza to, że wnioskodawca może zażądać, aby osoba prowadząca przesłuchanie i tłumacz ustny byli tej samej lub innej płci co wnioskodawca. Przesłuchanie musi odbywać się zgodnie z zasadą poufności ⁽⁶⁷⁾.

Przesłuchania dzieci należy przeprowadzać w sposób uwzględniający potrzeby dzieci, ponieważ dzieci mogą nie być w stanie przedstawić swojego twierdzenia w taki sam sposób, jak osoby dorosłe ⁽⁶⁸⁾. Może okazać się, że dzieci nie podjęły same decyzji o opuszczeniu swojego kraju pochodzenia i mogą nawet nie rozumieć okoliczności, które je do tego zmusiły. W zależności od wieku, pochodzenia i doświadczeń, w tym traumy, dzieci mogą mieć trudności z przypomnieniem sobie tego, czego doświadczyły. Mogą również odczuwać nieufność wobec władz lub strach przed władzami ze względu na doświadczenia w czasie ucieczki lub w krajach tranzytu. Ze wszystkich tych powodów dzieci mogą nie wiedzieć, czy w przypadku powrotu do swojego kraju groziłoby im prześladowanie lub poważna krzywda.

Władze mogą podjąć decyzję o zawieszeniu lub odroczeniu przesłuchania w różnych okolicznościach. Takie sytuacje mogą obejmować między innymi następujące okoliczności:

- konieczność zapewnienia więcej czasu ze względu na niepewną sytuację w kraju pochodzenia, która ma być tymczasowa, lub dalszej dokumentacji na potrzeby oceny wniosku;

⁽⁶⁴⁾ Art. 12 Konwencji o prawach dziecka.

⁽⁶⁵⁾ Art. 14 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶⁶⁾ Art. 14 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶⁷⁾ Art. 15 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶⁸⁾ Art. 15 ust. 3 lit. e) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

- dziecko nie jest w stanie stawić się na przesłuchanie z powodów zdrowotnych;
- występują problemy z komunikacją z tłumaczem ustnym.

W przypadku zaistnienia którejkolwiek z tych sytuacji lub innych uzasadnionych okoliczności, zgodnie z ustalonymi praktykami organów krajowych, przesłuchanie zostanie przesunięte na inny termin, a opiekun otrzyma odpowiednie powiadomienie o nowym terminie.

Rola opiekuna

Przed przesłuchaniem

W prawie przewidziano, że zaproszenie na przesłuchanie (lub rozprawę) zazwyczaj przekazuje się dziecku i opiekunowi w formie pisemnej. Jeżeli wydaje się, że dziecko doznało poważnej traumy lub jest niezdolne do samodzielnego wypowiadania się, przesłuchanie może być szkodliwe dla dziecka lub utrudnić jego powrót do zdrowia. W takich przypadkach przesłuchanie nie powinno się odbyć lub należy je odłożyć do czasu, aż dziecko będzie w stanie w nim uczestniczyć.

Opiekun może zaproponować organom rozstrzygającym przyspieszenie procedury albo odroczenie przesłuchania. Dzięki temu dziecko będzie miało więcej czasu na odpoczynek i regenerację oraz na przygotowanie się na przesłuchanie i dostosowanie się do otoczenia przed kontynuacją procedury.

Ważne jest, aby opiekun pomógł dziecku w przygotowaniu się do przesłuchania i zrozumieniu, co może być przydatne w kontekście uzasadnienia powodów ucieczki z kraju, podróży i osobistej historii dziecka. Opiekun powinien poinformować dziecko, jakich informacji będą chciały uzyskać organy. Informacje te mogą dotyczyć podróży dziecka, powodów ubiegania się o azyl, osób, ze strony których dziecko jest narażone na niebezpieczeństwo w jego kraju pochodzenia, rodziny oraz trudnych spraw, takich jak traumatyczne sytuacje, których dziecko doświadczyło lub było świadkiem, oraz problemów medycznych lub psychologicznych.

Gdy dziecko zrozumie, czego dotyczy przesłuchanie, należy ustalić, czy ma ono możliwość bezpiecznego zebrania brakujących informacji lub potencjalnej dokumentacji na poparcie swojego twierdzenia bez narażania się na ryzyko. Opiekun musi ocenić, czy skontaktowanie się z członkami rodziny dziecka pozostającymi w kraju pochodzenia jest bezpieczne i stanowi najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Może okazać się, że członkowie rodziny są w stanie wysłać dokumenty pocztą lub po prostu pomóc dziecku, gromadząc/potwierdzając informacje o datach dotyczących pewnych wydarzeń lub faktów, które mogą być istotne dla władz.

Należy ponadto wyjaśnić dziecku, jak będzie wyglądać przesłuchanie, gdzie będzie się odbywać i jak tam dotrzeć, jak urządzone są pomieszczenia, kto będzie obecny podczas przesłuchania, jak długo ono potrwa, czego oczekuje się od dziecka, jak należy się ubrać, a także wszelkie inne aspekty. Opiekun powinien odpowiedzieć na wszelkie pytania dziecka.

W trakcie przesłuchania

Opiekun powinien rozważyć następujące kwestie w trakcie przesłuchania:

- przesłuchania nie są jawne. Oczywiście opiekun powinien być obecny podczas przesłuchania dziecka. Podczas przesłuchania obecny będzie tłumacz ustny posługujący się językiem wskazanym na etapie składania wniosku, który będzie tłumaczył to, co zostało powiedziane;
- opiekun musi przede wszystkim zapewnić, aby osoba prowadząca przesłuchanie miała na względzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Dziecko powinno czuć się swobodnie. Właściwy urzędnik prowadzący postępowanie i tłumacz ustny powinni wykazywać się szczególnie proaktywną i empatyczną postawą;
- informacje i pytania należy formułować w sposób prosty, jasny i zrozumiały. Należy potwierdzić poziom zrozumienia przez dziecko, gdyż niektóre dzieci ze względu na swój wiek, pochodzenie kulturowe lub stan psychiczny mogą bać się jakichkolwiek osób sprawujących władzę, nie mieć odwagi, aby zadać pytanie, lub nie przyznawać się, że czegoś nie rozumieją;
- należy wyjaśnić i przypomnieć dziecku (w sposób dla niego zrozumiały), że przesłuchania podlegają zasadzie poufności, oraz dokładnie wyjaśnić wszelkie ograniczenia poufności i wyjątki;
- jeżeli dziecko doświadczyło traumy, może nie chcieć lub nie być w stanie wyrazić jakichkolwiek uczuć lub opowiedzieć swojej historii. Należy dążyć do zaangażowania ekspertów od przesłuchań, aby zastosować alternatywne metody przesłuchiwanie i zapewnić konieczne doradztwo lub skierować dziecko do specjalistów, od których uzyska odpowiednie wsparcie. Można zwrócić się o odroczenie przesłuchania, jeżeli istnieją problemy zdrowotne, które muszą zostać poświadczone, lub z innych poważnych powodów;
- należy stosować techniki prowadzenia przesłuchania odpowiednie dla dzieci, dostosowane do wieku i poziomu dojrzałości dziecka;
- należy zapewnić dzieciom prawo do zadawania pytań i uzyskać zgodę przed udostępnieniem informacji innym podmiotom, np. w celu przekazania sprawy innym służbom;
- jeżeli dziecku w czasie przesłuchania może towarzyszyć – oprócz opiekuna – również zaufana osoba dorosła, dziecko musi wybrać tę osobę i wyrazić zgodę na jej obecność;
- jeżeli takie jest życzenie dziecka, urzędnik prowadzący postępowanie i tłumacz ustny, którzy biorą udział w przesłuchaniu, powinni być tej samej płci co dziecko albo płci przeciwnej. Dziecko należy poinformować, że ma taki wybór, i umożliwić mu dokonanie takiego wyboru;
- może okazać się, że ze względu na szczególne okoliczności lub potrzeby dziecka (okres egzaminów szkolnych lub zawodowych lub szczególnie stresujący czas dla dziecka), przesłuchanie nie może się odbyć lub musi zostać przełożone/dostosowane. Należy dołożyć wszelkich starań, aby dostosować przesłuchanie do potrzeb dziecka;

- opiekun powinien pomóc osobom prowadzącym przesłuchanie i tłumaczom ustnym w określeniu i zastosowaniu najodpowiedniejszych metod komunikacji z dziećmi z niepełnosprawnościami, przy czym należy priorytetowo traktować kwestie włączenia i dostępności.

Podczas nagrywania przesłuchania

Każdorazowo dokonuje się zapisu przesłuchania ⁽⁶⁹⁾, aby zapewnić państwu członkowskiemu dostęp do oświadczeń wnioskodawcy w celu ich dalszego przeanalizowania, ale również w celu zagwarantowania sprawiedliwości, skuteczności i obiektywizmu.

Zapis można sporządzić w dwóch różnych formach ⁽⁷⁰⁾:

- w formie szczegółowego protokołu zawierającego wszystkie istotne elementy lub
- stenogramu.

Państwa członkowskie mogą ponadto dokonać audio(wizualnego) zapisu przesłuchania. Protokół przesłuchania musi zawierać wszystkie szczegóły i oświadczenia wnioskodawcy oraz być obiektywny, neutralny i bezstronny.

Opiekun i dziecko muszą zostać poinformowani o treści protokołu lub stenogramu (w razie potrzeby przy pomocy tłumacza ustnego) i muszą mieć możliwość przedstawienia uwag (np. na koniec przesłuchania), zanim zostaną poproszeni o potwierdzenie treści zapisu ⁽⁷¹⁾.

W zależności od kontekstu krajowego opiekun może mieć możliwość przedstawienia komentarzy/uwag na koniec przesłuchania. Aby dowiedzieć się, czy dotyczy to danego kontekstu krajowego, i móc skorzystać z tej możliwości, jeżeli zajdzie taka potrzeba, należy zapoznać się z przepisami krajowymi.

Po przesłuchaniu

Opiekun powinien spotkać się z dzieckiem po zakończeniu przesłuchania, aby omówić, jakie emocje towarzyszą dziecku po przesłuchaniu, czy dziecko miało poczucie, że mogło udzielić wszystkich istotnych informacji, czy też że są dodatkowe aspekty, którymi nie mogło się podzielić. Opiekun może spytać, czy dziecko zgadza się na to, aby przekazać organom wszystkie otrzymane nowe informacje.

Opiekun powinien poinformować dziecko o przewidywanym czasie oczekiwania na wydanie decyzji. Powinien również wyjaśnić potencjalne skutki decyzji. Dzięki temu dziecko będzie wiedziało, czego może się spodziewać, i będzie lepiej przygotowane na decyzję w czasie jej wydania. Dziecko powinno mieć świadomość, że w przypadku odmowy należy wnieść odwołanie w terminie określonym w dyrektywie w sprawie procedur azylowych.

⁽⁶⁹⁾ Art. 17 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷⁰⁾ Art. 17 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷¹⁾ Art. 17 ust. 3 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

4.3. Proces decyzyjny i powiadomienie

Po odpowiednim rozpatrzeniu wniosku organ rozstrzygający ma obowiązek podjęcia decyzji odnośnie do merytorycznej treści wniosku, co może prowadzić do udzielenia ochrony międzynarodowej (przyznania statusu uchodźcy albo statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej) albo do wydania decyzji odmownej (stwierdzenie niedopuszczalności, odmowa lub wykluczenie).

Ocena wniosku

Wnioski muszą być rozpatrywane, a decyzje podejmowane indywidualnie, obiektywnie i bezstronnie ⁽⁷²⁾.

Ocenę przeprowadza się na podstawie oświadczeń dziecka (w formie ustnej i pisemnej) oraz dostępnych dokumentów, a także na podstawie informacji o kraju pochodzenia ⁽⁷³⁾ oraz ewentualnie innych dowodów (np. ekspertyz, raportów lekarskich i psychologicznych). Informacje o kraju pochodzenia oznaczają informacje o kraju pochodzenia lub kraju miejsca stałego zamieszkania w przypadku wnioskodawców będących bezpaństwowcami oraz o krajach tranzytu lub powrotu, a także informacje odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej, prawnej, politycznej, humanitarnej, sytuacji w zakresie praw człowieka oraz sytuacji bezpieczeństwa i konfliktu w tych państwach w danym czasie. Władze mogą wykorzystywać te informacje do potwierdzenia lub odrzucenia oświadczeń dziecka.

Rodzaje decyzji

W pierwszej instancji w sprawie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wydaje się decyzję o:

- nadaniu statusu uchodźcy albo
- przyznaniu ochrony uzupełniającej, albo
- odrzuceniu wniosku.

Organ rozstrzygający zawsze ustala najpierw, czy wnioskodawcę można zakwalifikować jako uchodźcę, a jeśli nie, czy wnioskodawca kwalifikuje się do objęcia ochroną uzupełniającą ⁽⁷⁴⁾.

W zależności od przepisów krajowych organ rozstrzygający może uznać inną formę ochrony krajowej ze względów humanitarnych.

Powiadomienie o decyzji

Dziecko należy powiadomić o decyzji w rozsądnym terminie ⁽⁷⁵⁾ i w języku, który rozumie lub co do którego można zasadnie przyjąć, że zostanie przez nie zrozumiany ⁽⁷⁶⁾. Powiadomienie można przesłać do opiekuna dziecka.

⁽⁷²⁾ Art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷³⁾ Sprawozdania EUAA dotyczące informacji o kraju pochodzenia są dostępne pod adresem <https://coi.euaa.europa.eu/>.

⁽⁷⁴⁾ Art. 10 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷⁵⁾ Art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷⁶⁾ Art. 12 ust. 1 lit. f) dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

Forma decyzji

Decyzje są indywidualne ⁽⁷⁷⁾ i zawsze wydawane na piśmie ⁽⁷⁸⁾.

Decyzja odmowna lub decyzja o przyznaniu ochrony uzupełniającej (a tym samym o odrzuceniu wniosku o nadanie statusu uchodźcy) musi zawierać następujące elementy:

- pisemne faktyczne i prawne uzasadnienie decyzji;
- pisemne instrukcje i kroki proceduralne dotyczące trybu odwołania się od tej decyzji ⁽⁷⁹⁾.

Kroki po wydaniu decyzji w pierwszej instancji

W przypadku decyzji o nadaniu statusu uchodźcy lub udzieleniu ochrony uzupełniającej dziecko ma dostęp do szeregu praw, co może mieć wpływ na zakwaterowanie dziecka i inne uprawnienia ⁽⁸⁰⁾.

W przypadku decyzji odmownej dziecko ma prawo do odwołania się od niej ⁽⁸¹⁾. Dziecko może również odwołać się od decyzji o udzieleniu ochrony uzupełniającej, jeżeli uważa, że należało mu nadać status uchodźcy.

Rola opiekuna

Po przekazaniu decyzji opiekunowi i dziecku opiekun powinien towarzyszyć dziecku, aby powiadomienie o decyzji przebiegało jak najsprawniej. Przede wszystkim należy spotkać się z dzieckiem, aby wspólnie przeczytać decyzję i wyjaśnić wszystkie konsekwencje.

W przypadku pozytywnej decyzji o nadaniu statusu uchodźcy lub udzieleniu ochrony uzupełniającej opiekun omówi z dzieckiem możliwe skutki takiej decyzji, np. czy konieczna będzie zmiana zakwaterowania dziecka.

W zależności od kontekstu krajowego może okazać się, że opiekun aktualnie reprezentujący dziecko zmieni się, i od tej pory dziecko będzie reprezentować inny opiekun. W takim przypadku należy przekazać wszystkie informacje nowemu opiekunowi w porozumieniu z dzieckiem.

Każde dziecko wymaga opracowania długoterminowego planu na rzecz „trwałego rozwiązania” stanowiącego najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. W ramach takiego rozwiązania należy uwzględniać aktualne i długoterminowe potrzeby dziecka, ale także cały szereg kwestii istotnych w konkretnej sytuacji danego dziecka. Na przykład po nadaniu dziecku statusu uchodźcy najlepszym zabezpieczeniem jego interesów może okazać się złożenie wniosku o połączenie rodziny. W ramach połączenia rodziny dziecko może ubiegać się o ponowne połączenie z rodzicami i sprowadzenie ich do aktualnego miejsca

⁽⁷⁷⁾ Art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy w sprawie procedur azylowych z możliwym wyjątkiem określonym w art. 11 ust. 3 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷⁸⁾ Art. 11 ust. 1 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁷⁹⁾ Art. 11 ust. 2 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁸⁰⁾ EUAA, FRA, [Practical Tool for Guardians – Introduction to international protection](#) [Poradnik praktyczny dla opiekunów – Wprowadzenie do problematyki ochrony międzynarodowej], październik 2023 r.

⁽⁸¹⁾ Art. 46 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

zamieszkania dziecka. Opiekun powinien dopilnować, aby wniosek o połączenie rodziny składano przy wsparciu ze strony adwokata.

Opiekun powinien uczestniczyć we wszystkich podejmowanych przez władze decyzjach w sprawie życia dzieci, które reprezentuje. Jego zadaniem jest zapewnienie, aby decyzje dotyczące przyszłości dziecka podejmowano w porozumieniu z dzieckiem i z udziałem dziecka.

W przypadku decyzji odmownej opiekun powinien wspierać dziecko w tej trudnej sytuacji. W momencie otrzymania decyzji odmownej dziecko będzie rozczarowane i straci nadzieję. Opiekun powinien wykazać się cierpliwością i empatią. Należy zapewnić dziecku bezpieczeństwo i zapobiegać wszelkim zagrożeniom dla dziecka – pod wpływem frustracji dzieci mogą sięgać po narkotyki lub angażować się w działalność przestępczą. Dziecko może potrzebować wsparcia psychologicznego, a opiekun powinien pomóc mu w uzyskaniu dostępu do usług w zakresie zdrowia psychicznego.

W przypadku decyzji odmownej dziecko może również rozważyć ucieczkę i próbę dotarcia do innego kraju. Opiekun powinien wyjaśnić wszystkie zagrożenia związane z taką decyzją, a także konsekwencje prawne.

W przypadku decyzji odmownej lub decyzji o udzieleniu ochrony uzupełniającej, a nie o nadaniu statusu uchodźcy opiekun wraz z dzieckiem przy wsparciu ze strony adwokata mogą zdecydować o odwołaniu się od tej decyzji. Zob. rozdział [5. Odwołanie od decyzji odmownej](#), w którym omówiono skuteczne środki zaskarżenia.

5. Odwołanie od decyzji odmownej

Wnioskodawca ma prawo odwołać się od decyzji o udzieleniu ochrony uzupełniającej (ponieważ taka decyzja oznacza odmowę nadania statusu uchodźcy) i od każdej decyzji odmownej w pierwszej instancji ⁽⁸²⁾, do których zaliczają się:

- **odmowa:** decyzja stwierdzająca brak podstaw do tego, aby w związku z przeżytymi doświadczeniami dziecko otrzymało status uchodźcy;
- **decyzja o wykluczeniu:** jeżeli władze stwierdziły, że istnieją poważne podstawy, aby sądzić, że dziecko – które osiągnęło minimalny wiek odpowiedzialności karnej – dokonało na przykład zbrodni wojennej lub popełniło poważne przestępstwo o charakterze niepolitycznym poza państwem, w którym ubiega się o azyl (lub w przypadku ochrony uzupełniającej – że dziecko stwarza zagrożenie dla społeczności lub bezpieczeństwa państwa członkowskiego) ⁽⁸³⁾;
- **decyzja** uznająca wniosek za niedopuszczalny, jak opisano szczegółowo w sekcji [4.1. Etap rozpatrzenia wniosku pod względem dopuszczalności \(nieobowiązkowy\)](#).

Skuteczny środek zaskarżenia ma formę odwołania przed sądem lub trybunałem. Odwołanie należy wnieść w ustalonym terminie, który – podobnie jak powiązane zasady – określono w prawie krajowym, a wszystkie informacje niezbędne do skorzystania z procedury dostępu do skutecznych środków zaskarżenia powinny zostać zapisane w decyzji.

Środek zaskarżenia zapewnia pełne rozpatrzenie okoliczności faktycznych, jak i kwestii prawnych, w tym, w stosownych przypadkach, rozpatrzenie potrzeby zapewnienia ochrony międzynarodowej. Kluczową gwarancją dla wnioskodawcy jest prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy ⁽⁸⁴⁾.

Państwa członkowskie muszą ustanowić rozsądne terminy i inne przepisy konieczne, aby wnioskodawca mógł korzystać z prawa do skutecznego środka zaskarżenia ⁽⁸⁵⁾. Mające zastosowanie terminy i wszystkie inne szczegóły należy sprawdzić w przepisach krajowych.

⁽⁸²⁾ Art. 46 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

⁽⁸³⁾ Podstawy wykluczenia z możliwości uzyskania statusu uchodźcy określone w [dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE](#) z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona) (Dz.U. L 337 z 20.12.2011) są podobne i wynikają z postanowień art. 1 ust. F [Convention relating to the status of refugees](#) [Konwencji dotyczącej statusu uchodźców] z 1951 r., Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, Genewa, 28 lipca 1951 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zbiór traktatów ONZ, tom 189, s. 137 i [Protocol Relating to the Status of Refugees](#) [Protokołu dotyczącego statusu uchodźców], 31 stycznia 1967 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zbiór traktatów ONZ, tom 606, s. 267. Należy jednak zauważyć, że podstawy wykluczenia określone w dyrektywie 2011/95/UE w odniesieniu do statusu uchodźcy (art. 12) i ochrony uzupełniającej (art. 17) nie są dokładnie takie same. W art. 17 ust. 1 znosi się niektóre wymogi w odniesieniu do poważnych przestępstw (art. 17 ust. 1 lit. b)) i wprowadza się dodatkowe podstawy wykluczenia (art. 17 ust. 1 lit. d) i art. 17 ust. 3) w odniesieniu do ochrony uzupełniającej. Dalsze wskazówki można znaleźć w [Poradniku praktycznym EASO: Wykluczenie](#), styczeń 2017 r.

⁽⁸⁴⁾ Jak określono w art. 47 [Karty praw podstawowych Unii Europejskiej](#) z dnia 26 października 2012 r. (Dz.U. C 326 z 26.10.2012) i art. 6 [European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms](#) [konwencji Rady Europy o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności], zmienionej protokołami nr 11 i 14, 4 listopada 1950 r., Seria Traktatów Rady Europy nr 5.

⁽⁸⁵⁾ Art. 46 ust. 4 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

Państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić, aby na prośbę udzielano bezpłatnej pomocy i reprezentacji prawnej na etapie odwołania ⁽⁸⁶⁾.

Rola opiekuna

W przypadku decyzji odmownej dotyczącej wniosku dziecka o udzielenie ochrony międzynarodowej opiekun powinien zadbać o to, by dziecko otrzymywało odpowiednie wsparcie.

Odwołanie należy złożyć w określonym terminie, a **opiekun powinien zapewnić przestrzeganie tych terminów**.

Na etapie odwołania opiekun odpowiada za:

- zapewnienie, aby wyznaczono adwokata (jeżeli nie uczyniono tego wcześniej), i omówienie z dzieckiem i adwokatem wszelkich dodatkowych informacji, które można uwzględnić w odwołaniu. Dobrą praktyką jest obecność opiekuna podczas pierwszych spotkań dziecka z adwokatem;
- omówienie z dzieckiem i adwokatem wszelkich dodatkowych informacji, które można uwzględnić w odwołaniu; pomoc dziecku w odnalezieniu dokumentacji lub skontaktowaniu się z rodziną, jeżeli jest to bezpieczne i stanowi najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka;
- dopilnowanie, aby adwokat odpowiednio śledził sprawę i przestrzegał wszystkich terminów;
- kontynuowanie kontaktu z dzieckiem, aby odpowiadać na wszelkie pytania lub zajmować się wszelkimi problemami, z którymi dziecko może się zmagać.

⁽⁸⁶⁾ Art. 20 dyrektywy w sprawie procedur azylowych.

6. Możliwe działania w przypadku nieoczekiwanego przebiegu zdarzeń

Mogą zaistnieć sytuacje, w których nie wszystko przebiega zgodnie z planem. Dziecko może przejawiać trudne zachowania, a komunikacja z nim może sprawiać problemy. Może zdarzyć się, że przesłuchanie będzie opóźnione, a dziecko ma inne bezpośrednie potrzeby związane ze zdrowiem, ochroną lub bezpieczeństwem, które mogą mieć wpływ na termin przesłuchania lub pracę opiekuna z dzieckiem.

Przypomnienie

Dzieci zasadniczo są zaradne i odporne. Jeżeli okazuje się im empatię i wsparcie, potrafią pokonać wiele trudności. Zapewnienie im codziennej rutyny i sensownych zajęć, w tym edukacji, szkolenia zawodowego lub pracy (w zależności od wieku), podczas oczekiwania na decyzję w sprawie wniosku, może znacznie poprawić ich samopoczucie, co jest niezbędne do tego, aby odpowiednio współpracowały w ramach procedur.

Powiązane zasoby

Kursy FRA w formie e-uczenia się, 2022 r., dostępne pod adresem: <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

Poniżej przedstawiono kilka typowych sytuacji i możliwe sposoby postępowania.

Brak zaufania dziecka do władz i opiekuna

Niektóre dzieci mogą być szczególnie wrażliwe z powodu swojej względnej niedojrzałości, zależności i swoich potrzeb rozwojowych. Inne dzieci mogły szybko dojrzeć w wyniku doświadczeń życiowych i wykazywać odporność w wielu aspektach. Dzieci mogą być nieufne wobec ludzi, co w dużej mierze zależy od ich pochodzenia i osobistych doświadczeń, a zwłaszcza doświadczeń w czasie ucieczki, w tym doznanej traumy.

Dzieci przeprowadzające się z jednego kraju do drugiego mogą stać się bardziej nieufne wobec dorosłych ze względu na swoje doświadczenia życiowe. Sam fakt, że dziecko musiało uciekać z kraju pochodzenia i przejść przez proces migracyjny, może mieć silnie negatywny wpływ na jego dobrostan. Brak wsparcia ze strony rodziców lub osób sprawujących pieczę w tym okresie wypełnionym emocjonalnym i fizycznym stresem sprawia, że dzieci w jeszcze większym stopniu potrzebują szczególnego traktowania.

Dzieci przybywające do Europy często doświadczyły traumy i przemocy nie tylko w kraju pochodzenia, ale również podczas ucieczki i po przybyciu. Niektóre z nich mogły mieć również w przeszłości trudne doświadczenia z władzami lub z osobami, które postrzegają za

osoby znajdujące się w pozycji władzy. Dlatego dzieciom trudno uwierzyć, że istnieją urzędnicy, którzy się o nie troszczą. Ważne jest, aby opiekun nie brał nastawienia dziecka do siebie i nie obrażał się, jeżeli w relacji z nim dziecko zachowuje dystans lub jest nieprzyjemne. Bywa, że z powodu wcześniejszych doświadczeń dzieciom trudno jest radzić sobie z emocjami, takimi jak strach, złość czy smutek.

Dzieci mogą okazywać swoją frustrację, strach i niepokój na różne sposoby. Podczas gdy niektóre mogą reagować złym zachowaniem i wydawać się agresywne, inne mogą zamknąć się w sobie i odmówić współpracy. W większości przypadków stanowi to naturalną reakcję na zaistniałe nietypowe zdarzenia.

Aby zapewnić znaczące wsparcie, należy koniecznie zbudować pozytywną relację z dzieckiem opartą na zaufaniu. Zajmie to trochę czasu. Ważne jest również, aby wszyscy inni specjaliści pracujący z dzieckiem rozwijali z nim pozytywne relacje. Zrozumienie i poszanowanie opinii, mocnych stron, potrzeb i celów dziecka ma kluczowe znaczenie dla rozwoju pozytywnej relacji. Ta oparta na zaufaniu relacja pomoże opiekunowi i innym organom w podejmowaniu decyzji zgodnie z zasadą najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka. Wzmocnienie u dziecka poczucia odpowiedzialności dzięki zaangażowaniu go w proces decyzyjny zachęci je do większego zaangażowania.

Nadużywanie środków odurzających

Niektórym dzieciom może być trudno poradzić sobie w sytuacji, w której się znalazły, w związku z oddzieleniem od rodziny lub utratą niektórych członków rodziny. Trudność może sprawiać im dostosowanie się do stylu życia w Europie i pogodzenie się z utratą własnej sieci społecznej. Mogą zmagać się z traumą i faktem, że ich marzenia o uczęszczaniu do szkoły lub pracy i zarabianiu pieniędzy nie urzeczywistniają się.

Jeżeli dziecko spóźnia się na umówione spotkania, wydaje się wycofane, ciche, senne lub wręcz przeciwnie – pobudzone, łatwo się irytuje lub jest bardziej agresywne niż zwykle, może okazać się, że nadużywa narkotyków lub alkoholu. Inną oznaką może być brak higieny lub zmiana rytmu snu i odżywiania. Jeżeli opiekun zauważy zmiany u dziecka lub że dziecko nadużywa środków odurzających, powinien znaleźć czas, aby porozmawiać z dzieckiem i nadal rozwijać z nim relację opartą na zaufaniu. Może także pomóc dziecku w skontaktowaniu się ze służbami zajmującymi się problematyką nadużywania środków odurzających.

Ryzyko handlu ludźmi i zaginięcia

Dzieci, w tym dzieci bez opieki i odseparowane od rodziców, częściej padają ofiarą handlu ludźmi. Opiekun ma prawo zainicjować ocenę konkretnej sytuacji reprezentowanego przez niego dziecka z udziałem właściwych organów i wspierać jej przeprowadzenie. Ocena ta powinna obejmować ryzyko zaginięcia dziecka w ciągu najbliższych dni po wyznaczeniu opiekuna dziecka. W ramach tej oceny ryzyka należy określić wszelkie bezpośrednie zagrożenia bezpieczeństwa dziecka, a także sposoby ograniczania takich zagrożeń, na przykład przez umieszczenie dziecka w schronisku lub podobnym ośrodku.

Współpraca i zaangażowanie służb odpowiedzialnych za ochronę dzieci oraz organizacji międzynarodowych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego posiadających wiedzę fachową w dziedzinie ochrony dzieci w razie potrzeby ułatwi dzieciom dostęp do odpowiednich usług i wsparcia.

W przypadku zaginięcia dziecka opiekun jest zobowiązany jak najszybciej poinformować organy ścigania. Co więcej, organy krajowe mogą rejestrować zaginięcie w odpowiednich międzynarodowych i krajowych bazach danych, w tym w Systemie Informacyjnym Schengen ustanowionym rozporządzeniem (UE) 2018/1862 ⁽⁸⁷⁾, w notach Interpolu i bazie danych Europolu, czyli unijnej agencji zwalczającej przestępczość międzynarodową i zorganizowaną. Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że zaginione dziecko przekroczyło granicę, funkcjonariusze organów ścigania powinni wprowadzić wpis do Systemu Informacyjnego Schengen.

System Informacyjny Schengen umożliwia funkcjonariuszom wprowadzanie nie tylko wpisów „reaktywnych” o dzieciach, które zaginęły, ale również wpisów „zapobiegawczych” odnośnie do różnych sytuacji, takich jak dotyczących:

- dzieci, które są zagrożone uprowadzeniem przez rodzica, członka rodziny lub opiekuna;
- dzieci, którym grozi nielegalne wywiezienie za granicę lub którym należy uniemożliwić podróżowanie, aby ochronić je przed stanieniem się ofiarą handlarzy ludźmi lub przed sytuacją, w której są zmuszane do aktywnego udziału w działaniach wojennych.

Powiązane nagranie wideo

EUAA, [Animation on safety rules for accompanied and unaccompanied children](#) [Animacja na temat zasad bezpieczeństwa zarówno dla dzieci pod opieką, jak i dla dzieci bez opieki], 2023 r.

⁽⁸⁷⁾ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/1862](#) z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, zmiany i uchylenia decyzji Rady 2007/533/WSiSW oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1986/2006 i decyzji Komisji 2010/261/UE (Dz.U. L 312 z 7.12.2018).

Załącznik 1. Zasoby dodatkowe

EUAA

Dostęp do procedury azylowej i rejestracji

- EUAA, [Practical Guide on Information Provision in the Asylum Procedure](#) [Poradnik praktyczny dotyczący udzielania informacji w procedurze azylowej], grudzień 2024 r.
- EASO, [Poradnik praktyczny dotyczący rejestracji – Składanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej](#), grudzień 2021 r.

Rozpatrywanie wniosku

- EUAA, [Poradnik praktyczny dotyczący przekonań politycznych](#), listopad 2022 r.
- EUAA, [Praktyczny poradnik dotyczący prowadzenia przesłuchań wnioskodawców, którzy ubiegają się o ochronę międzynarodową ze względu na religię](#), listopad 2022 r.
- EASO, [Wytyczne EASO dotyczące przynależności do określonej grupy społecznej](#), marzec 2020 r.
- EASO, [Poradnik praktyczny EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową](#), kwiecień 2018 r.
- EASO, [Poradnik praktyczny EASO: Ocena materiału dowodowego](#), marzec 2015 r.
- EASO, [Poradnik praktyczny EASO: Przesłuchanie](#), grudzień 2014 r.

Zasoby odnoszące się do dzieci

- Animacje EASO:
 - [Age assessment for children](#) [Ocena wieku dzieci], 2021 r.;
 - [Age assessment for practitioners](#) [Ocena wieku dla specjalistów], 2020 r.
- EASO, [Poradnik praktyczny EASO: najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka w procedurach udzielania ochrony międzynarodowej](#), 2019 r.
- EASO, [Practical Guide on Family Tracing](#) [Poradnik praktyczny EASO dotyczący poszukiwania rodzin], marzec 2016 r.
- EUAA, FRA, seria poradników praktycznych dla opiekunów na temat:
 - [tymczasowej ochrony małoletnich bez opieki uciekających z Ukrainy](#), listopad 2022 r.;
 - [introduction to international protection](#) [wprowadzenia do problematyki ochrony międzynarodowej], październik 2023 r.;
 - [procedur transgranicznych](#), 2023 r.

Przyjmowanie

- EUAA, platforma [Let's Speak Asylum](#), 2023 r.
- EASO, [Wytyczne dotyczące warunków recepcyjnych dzieci bez opieki: standardy operacyjne i wskaźniki](#), grudzień 2018 r.

FRA

FRA, [Guardianship for unaccompanied children – A manual for trainers of guards](#) [Opieka nad dziećmi bez opieki – podręcznik dla instruktorów opiekunów], 1 marca 2023 r.

FRA, [Podręcznik prawa europejskiego dotyczącego praw dziecka – wydanie z 2022](#), luty 2022 r.

Materiały FRA w formie e-uczenia się, 2022 r., dostępne pod adresem: <https://e-learning.fra.europa.eu/>, 2022 r.

FRA, [Guardianship systems for unaccompanied children in the EU: developments since 2014](#) [Systemy opieki nad dziećmi bez opieki w UE: zmiany od 2014 r.], 15 lutego 2022 r.

FRA, [Initial-Reception Facilities at External Borders: Fundamental rights issues to consider](#) [Ośrodki wstępnego przyjmowania na granicach zewnętrznych: kwestie dotyczące praw podstawowych, które należy rozważyć], marzec 2021 r.

FRA, Rada Europy, [Fundamental rights of refugees, asylum applicants and migrants at the European borders](#) [Podstawowe prawa uchodźców, osób ubiegających się o azyl i migrantów na granicach europejskich], 2020 r.

FRA, [Podręcznik europejskiego prawa dotyczącego azylu, granic i imigracji – wydanie 2020](#), 17 grudnia 2020 r.

FRA, [Prawo do informacji – Poradnik dla organów pobierających odciski palców do systemu EURODAC](#), grudzień 2019 r.

FRA, [Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU](#), [Ocena wieku i odciski palców dzieci w procedurach azylowych – wymogi dotyczące minimalnego wieku w kontekście praw dzieci w UE], 2018 r.

FRA, Komisja Europejska, [Opieka nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej – Podręcznik służący wzmocnieniu systemów opieki w celu uwzględnienia szczególnych potrzeb dzieci będących ofiarami handlu ludźmi](#), 26 czerwca 2014 r.

Europejska sieć opieki

Europejska sieć opieki, [7 EGN Standards for the delivery of guardianship to unaccompanied children](#) [7 zasad europejskiej sieci opieki dotyczących obejmowania opieką dzieci bez opieki], 2022 r.

Europejska sieć opieki, [Children on the Move – A guide to working with unaccompanied children in Europe](#) [Migrujące dzieci – przewodnik dotyczący pracy z dziećmi bez opieki w Europie], luty 2021 r.

Europejska sieć opieki, [Pilot Assessment System for Guardianship](#) [Pilotażowy system oceny dotyczącej opieki], wrzesień 2019 r.

UNHCR

UNHCR, [Technical Guidance: Child Friendly Procedures](#) [Wytyczne techniczne: procedury przyjazne dzieciom], 2021 r.

UNHCR, [Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and Determining the Best Interests of the Child](#) [Wytyczne dotyczące procedury najlepszego zabezpieczenia interesów: ocena i ustalenie sposobu najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka], maj 2021 r.

UNHCR, [Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) [Wytyczne w sprawie ochrony międzynarodowej nr 8: wnioski o status uchodźcy dla dzieci na podstawie art. 1 ust. A pkt 2 oraz art. 1 ust. F Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. lub Protokołu dotyczącego statusu uchodźców z 1967 r. do tej konwencji], 22 grudnia 2009 r., HCR/GIP/09/08.

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji, [Caring for unaccompanied migrant children – A foster carer training manual](#) [Opieka nad dziećmi migrującymi bez opieki – podręcznik szkoleniowy dla opiekunów zastępczych], 2022 r.

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji, „Handel ludźmi: zapewnienie ochrony i pomocy ofiarom”. Samodzielny kurs w formie e-uczenia się dostępny na platformie [E-Campus](#).

Rada Europy

Rada Europy, [zalecenie CM/Rec\(2022\)22](#) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie zasad praw człowieka i wytycznych dotyczących oceny wieku w kontekście migracji oraz uzasadnienie do tego zalecenia, przyjęte w dniu 14 grudnia 2022 r.

Rada Europy, [zalecenie CM/Rec\(2019\)11](#) Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie skutecznej opieki nad dziećmi bez opieki i oddzielonymi w kontekście migracji, przyjęte w dniu 11 grudnia 2019 r.

Rada Europy, [How to convey child friendly information to children in migration: A handbook for frontline professionals](#) [Jak przekazywać migrującym dzieciom informacje w sposób przyjazny dziecku: podręcznik dla specjalistów pierwszej linii], grudzień 2018 r.

Spis rysunków

Rysunek 1. Główne etapy procedury azylowej.....	8
Rysunek 2. Etapy uzyskiwania dostępu do procedury azylowej.....	14
Rysunek 3. Terminy w zakresie dostępu do procedury określone w art. 6 dyrektywy w sprawie procedur azylowych	18

